

**SOSYAL YARDIMLARIN KAYITDIŞI ÇALIŞMAYA ETKİLERİ
VE ALINABİLECEK ÖNLEMLER: DENİZLİ MERKEZEFENDİ
İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Sevtap NEBİÇAVUŞOĞLU

Aralık 2017

DENİZLİ

**SOSYAL YARDIMLARIN KAYITDIŞI ÇALIŞMAYA ETKİLERİ
VE ALINABİLECEK ÖNLEMLER: DENİZLİ MERKEZEFENDİ
İLÇESİ ÖRNEĞİ**

Pamukkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri

Ana Bilim Dalı

Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri

Bilim Dalı

Sevtap NEBİÇAVUŞOĞLU

Danışman; Yrd. Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE

Aralık 2017

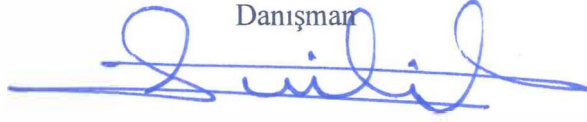
DENİZLİ

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY SAYFASI

Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı öğrencisi Sevtap NEBİÇAVUŞOĞLU tarafından Yrd. Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE yönetiminde hazırlanan “Sosyal Yardımların Kayıt dışı Çalışmaya Etkileri ve Alınabilecek Önlemler” başlıklı proje başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Proje Ödevi olarak kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
.....tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

Bu projenin, hazırlanması, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza
Sevrap NEBİAVUŐLU

ÖNSÖZ

3294 sayılı kanun kapsamında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından yardım alan vatandaşların, yardım alabilmek amacıyla kayıt dışı çalıştıkları veya hiç çalışma eylemi içerisinde olmadıkları yönündeki önyargının irdelenmesi amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından verilen Proje destekleri kişilerin, ekonomik hayata kazanımlarını amaçlayarak uygulanmaktadır. Kendi projelerini gerçekleştiremeyen büyük bir çoğunluğun da istihdamda yer almaları sağlanmalıdır. Ekonomik yoksunluk içindeki kişiler Sosyal Yardım – İstihdam Bağlantısının güçlendirilmesi programı kapsamında iş bulmaları ve sürdürülebilir istihdamda kalmaları için desteklenmektedir.

Bu çalışma Merkezefendi ilçesinde ikamet etmekte olan ve SYDV' den yardım almakta olan vatandaşlara yönelik yapılmıştır. SYDV' den yardım almakta olan 20 aile ile derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak; sosyal yardımların kayıt dışı çalışmaya yönelik etkileri ölçülmeye çalışılmıştır.

ÖZET

SOSYAL YARDIMLARIN KAYITDIŞI ÇALIŞMAYA ETKİLERİ VE ALINABİLECEK ÖNLEMLER: MERKEZEFENDİ İLÇESİ ÖRNEĞİ

Sevtap NEBİÇAVUŞOĞLU

Dönem Projesi

Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Programı

Proje Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE

Kasım 2017, 60 sayfa

İşsizlik ve gelir dağılımındaki adaletsizlik sosyal yardımlara olan ihtiyacı artırmaktadır. Sosyal yardımların bağımlılık yarattığı, kişileri tembelleğe sürüklediği ve toplumsal refahı olumsuz etkilediği tartışılmaktadır. Sosyal yardımlara olan gereksinim istihdam bağlantıları ile azaltılmaya çalışılmaktadır. Sosyal Yardım-İstihdam bağlantısının etkinleştirilmesi, kayıt dışı çalışanların sistem içine dahil olması ile ekonomik refahın aratacağı düşünülmektedir. Ülkemizde Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan *Gelir Getirici, Kırsal Alanda Destek ve Sosyal Yardım İstihdam Bağlantısının Güçlendirilmesi Projeleri* ile sosyal yardıma başvuran kişilerin üretken duruma geçerek, sürdürülebilir gelire ulaşmaları amacıyla uygulamaya konulmaktadır. Bu Çalışmada, Merkezefendi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım almakta olan 20 aile ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda, yapılan yardımların, önyargıların tersine kişileri tembelleğe itecek düzeyde, tüm temel ihtiyaçları karşılayabilir seviyede olmadığı, sosyal yardımların süreklilik arz etmemesinin ve miktarının düşük olmasının, bireyleri iş gücü piyasalarında yer almamasını etkilemediği ancak bazı yardım programlarının kriterlerini yerine getirebilmek için kişilerin kayıt dışı çalıştıklarını bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Yardımlar, Sosyal Güvenlik, Kayıt Dışı Çalışma, Yoksulluk

ABSTRACT

SOSYAL YARDIMLARIN KAYITDIŞI ÇALIŞMAYA ETKİLERİ VE ALINABİLECEK ÖNLEMLER: MERKEZEFENDİ İLÇESİ ÖRNEĞİ

Sevtap NEBİÇAVUŞOĞLU

Master's Degree Term Project

Labour Economics And Industrial Relations Department

Labour Economics And Industrial Relations Programme

Adviser of Term project: Yrd. Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE

November 2017, 60 Pages

Unemployment and social injustice in the distribution of income increases the need to help. Created by social assistance dependency, drags and social welfare laziness contacts affect negatively. The need for social assistance with employment connections was minimized. Outreach-enabling informal Employment link employees with economic prosperity system is thought to have incorporated into aratacağı. In our country, Generating Revenue, which is implemented by the General Directorate of social assistance, Strengthening support and Outreach in rural areas Employment Connection projects and welfare applicants through productive, sustainable income of for the purposes of application of reach. In this study, Merkezefendi social aid and solidarity From the 20 in-depth interviews with family help. As a result of this meeting, contrary to the prejudices of help made contacts and push to level of laziness, not all can afford the basic needs level, the permanence of social assistance and the amount of low, individuals, labour regardless of whether it's affect on the market but some assistance programs to fulfill the criteria of people working off the books of evidence so far.

Key Words: Social Assistance, Social Security, Unregistered Work, Poverty

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
SİMGE VE KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK YOKSULLUK VE SOSYAL YARDIM

1.1. Yoksulluk Kavramı.....	3
1.2. Sosyal Yardım Kavramı.....	5
1.3. Türkiye’de Sosyal Yardımların Tarihi Gelişimi.....	7
1.4.Türkiye’de Sosyal Yardım Uygulamaları.....	9
1.4.1. Gıda Yardımları.....	9
1.4.2. Barınma Yardımları.....	9
1.4.3.Yakacak Yardımları	9
1.4.4. Eşi Vefat Etmiş kadınlara Yönelik Yardım Programı.....	9
1.4.5. Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar	9
1.4.6. Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı.....	10
1.4.7. Doğum Yardımı.....	10
1.4.8. Öksüz ve Yetim Yardımı.....	10
1.4.9.Eğitim Yardımları.....	11
1.4.10. Sağlık Yardımları	13
1.4.11.Tedavi Destek Yardımları	14
1.4.12. Sosyal Konut Projesi	15
1.4.13.Engelli ihtiyaç yardımları	15
1.4.14.GSS Gelir tespiti ve Prim Desteği	15
1.4.15.Özel Amaçlı Yardımlar	16
1.4.17.Yaşlı Ve Engelli Yardımları (2022 Sayılı Kanun)	17
1.4.18. Proje Destekleri	18

İKİNCİ BÖLÜM
SOSYAL YARDIM İSTİHDAM İLİŞKİSİ

2.1. Sosyal Yardım Ve İstihdama Yönelik Dünya Ülkeleri Uygulamaları	23
2.2. Sosyal Yardım Ve İstihdama Yönelik Türkiye Uygulamaları.....	25
2.3. İstihdama Yönelik SYDGM Faaliyetleri	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**SOSYAL YARDIMLARIN KAYITDIŞI ÇALIŞMAYA ETKİLERİ VE
ALINABİLECEK ÖNLEMLER (Merkezefendi ilçe örneği) ALAN
ARAŞTIRMASI**

3.1. Merkezefendi İlçesinin Tarihçesi;	28
3.2. Merkezefendi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı;	28
3.3 Araştırmanın Amacı.....	34
3.4 Çalışmanın Yöntemi	34
3.5. Araştırmanın Kısıtlılıkları.....	35
3.6 GÖRÜŞMECİ BİLGİLERİ:	35
3.6.1. Demografik Bilgiler;	35
3.6.2. Görüşmecilerin Sosyal Yardım Bilgileri.....	37
3.6.3. Görüşmecilerin Çalışma Hayatlarına ve SGK Kayıtlarına İlişkin Bilgiler	42
Sonuç.....	49
Öneriler	52
KAYNAKÇA	54
EKLER.....	55
ÖZGEÇMİŞ	62

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: 2015 Yılı Şartlı Eğitim Yardımları Dağılımı.....	11
Tablo 2: Şartlı Sağlık Yardımları 2015 yılı verileri	14
Tablo 3: 2012-2015 Yılları arasında yapılan GSS Gelir Tespitleri.....	16
Tablo 4: 2022 Sayılı Kanun Kapsamında yapılan Ödemeler (2015 Ocak-Aralık Dönemi)	17
Tablo 5: Sosyal Yardım- İstihdam Bağlantısının Etkinleştirilmesi Amacı Doğrultusunda Azgelişmiş ve Gelişmiş Ülke Uygulamalarının Kıyaslanması	24
Tablo 6: Merkezefendi İlçesi Hane Dosyaları Mahalle Dağılımı	29
Tablo 7: Merkezefendi İlçesi Hane Dosyaları Yaş Dağılımı	30
Tablo 8: Merkezefendi İlçesi Kişi Bazlı Hane Dosya Sayıları	31
Tablo 9:2015 Ocak-Aralık Dönemi Merkezefendi SYDV Amaca Yönelik Yardımlar..	32

SİMGE VE KISALTMALAR

ASDD:	Aile ve Sosyal Destek Danışmanı
ASPB:	Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı
ASPİM:	Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
BSYBS:	Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
EKK:	Ekonomi Koordinasyon Kurulu
GSS:	Genel Sağlık Sigortası
İŞKUR:	Türkiye İş Kurumu
İMD:	İş ve Meslek Danışmanı
KASDEP:	Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
ÖYHGM:	Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
PTT:	Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
SGK:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SODES:	Sosyal Destek Programı
SYDV :	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
SYDGM :	Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
SYDTF:	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu
TKİ:	Türkiye Kömür İşletmeleri
TÜİK :	Türkiye İstatistik Kurumu
UKKS:	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi
VGM:	Vakıflar Genel Müdürlüğü

GİRİŞ

Sosyal Yardımlara ilişkin lisansüstü tezlerde; faydalanıcı gözüyle, tarihi görünümü, yerel birimler ölçeğinde, politik ya da siyasi boyutlarıyla ve kurumsal, örgütsel, legal altyapısını tartışan çalışmalar olmak üzere birçok makale ve yazılı metinde değerlendirilmiş ve tartışılmıştır(Aksanyar,2015;6). Bu çalışmaların birçoğunda, Sosyal Riski Azaltma Projesi kapsamında verilen Şartlı Sağlık, Eğitim ve Gebelik yardımlarının; sosyal yardımların büyük çoğunluğunu oluşturduğu yönünde yanlış bir algı mevcuttur. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından verilen sosyal yardımlar incelendiğinde, bu yardımların yalnızca Şartlı Nakit Transferlerinden oluşmadığı, aynı ve tek defalık yardımlardan, gelir getirici projelere ve düzenli aylık sosyal yardım ödemelerine kadar çok çeşitli sosyal yardım yelpazesine sahip olduğu görülmektedir.

Bu uygulamalardan ilki, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma vakıfları tarafından uygulanan gelir getirici projelerdir. Bu projelerin temel amacı, kişilerin mesleki yeterliliklerine uygun olarak sürdürülebilir gelire ulaşmalarını sağlamaktır. Bu anlamda uygulanan gelir getirici projeler, bireylerin sosyal yardıma bağımlı kişiler olmaktansa, mesleki bilgi ve becerileri ölçüsünde kendi işlerini kurmalarını teşvik etmektedir. Geliştirilen bu projeler, bireylerin yaşadığı bölgenin yerel koşullarına göre çeşitlenmekte; üretilen ürünlerin satış ve pazarlaması konusunda bireyler desteklenmektedir. Bununla birlikte, gelir getirici projelerin kırsal alanda da önemli örnekleri bulunmaktadır. Kırsal alanda sosyal ve ekonomik yoksunluk içinde bulunan ailelere üretime katılmaları, üretimde sürekliliklerinin sağlanması amacı ile aynı şartlarda süt sığırcılığı, koyunculuk ve seracılık konularında geri ödemeli proje destekleri verilmektedir.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün, sosyal yardım kullanıcıları için geliştirdiği bir diğer proje ise Sosyal Yardım -İstihdam Bağlantısının güçlendirilmesi projesidir. Bu proje kapsamında; Sosyal yardıma başvuru yapan kişiler SOYBİS sistemi aracılığıyla İŞKUR'a bildirilmekte ve İŞKUR'a kayıtları sağlanmaktadır. Bu uygulama ile sosyal yardım için başvuruda bulunan çalışabilir durumdaki kişiler İş ve Meslek Danışmanlarınca uygun işlere yönlendirmekte, kişilerin iş arama motivasyonunu güçlendirici olarak *yol parası*, işe yerleşmeleri halinde; işverenler tarafından talep edilen evrakların hazırlanması amacıyla *evrak yardımı* adı altında ekonomik olarak desteklenmektedir. Sürekliliğin sağlanabilmesi için işe devam

ettikleri on beşinci gün asgari ücretin üçte biri oranında tekrar ekonomik destek verilerek kişilerin istihdamda kalmaları teşvik edilmektedir.

Bu proje destekleri dışında vakıfların sosyal yardımdan yararlanma hakkına erişen kişilere gıda, yakacak, giyim, barınma ve tek seferlik nakdi yardım adı altında bir defaya mahsus ve sürekliliği olmayan desteklerde sunmaktadır. Bu anlamda Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından sağlanan sosyal yardımlar nicelik olarak çeşitlilik arz etmektedir. Ancak, Sosyal yardımlarla ilgili diğer bir sorun verilen bu yardımların niteliğine ve yeterliliğine ilişkindir.

Sosyal yardımlarla ilgili yerli ve yabancı literatüre bakıldığında sosyal yardımların, bireyleri çalışmama yönünde teşvik ettiği konusunda yaygın bir görüş hakimdir. İncelenen bazı çalışmalarda sosyal yardıma başvuran kişilerin çalışma konusunda isteksiz davrandıkları, çalışanların ise vasıfsız, gününbirlik işlerde ya da mevsimlik tarım işlerinde çalıştıkları bulgulanmıştır. Ancak sosyal yardımların bireyleri refah bağımlılığına alıştırdığı konusu, sosyal yardımların miktarının cömert süresinin ise uzun olduğu refah düzeyi yüksek olan ülkelerde görülen bir durumdur. Bu anlamda sosyal yardımların süreklilik arz etmediği ve miktarlarının düşük olduğu ülkemizde sosyal yardımların bireyleri tembelliğe ya da refah bağımlılığına itmesi durumu mümkün olmamaktadır. Ancak ülkemizde sosyal yardımlara ilişkin mevcut durumun bireyleri kayıt dışı çalışma yönünde etkilediği düşünülmektedir. Bu çalışmada Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından verilen sosyal yardımların bireylerin kayıt dışı çalışma konusundaki kararını etkileyip etkilemediği araştırılmaya çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında ilk olarak sosyal yardımlardan yararlanmanın temel kriteri olan yoksulluk kavramı ve yoksulluk türleri açılanmaya çalışılmıştır. Daha sonra Türkiye’de Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından verilen sosyal yardımlar ve bunlardan koşulları tartışılmış; daha sonra sosyal yardım -istihdam bağlantısı incelenmiştir. Çalışmanın alan araştırması kısmında ise Merkezefendi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan 20 hane ile yapılan derinlemesi görüşmenin bulguları tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GENEL OLARAK YOKSULLUK VE SOSYAL YARDIM

1.1. YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk çok boyutlu bir niteliğe sahip olduğundan üzerinde görüş birliğine varılan objektif bir tanımı yoktur. Kişilerin ve hanelerin yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli olan asgari barınma, giyim ve miktarları içinde bulunan zamana ve topluma göre çok büyük değişiklikler gösterebilmektedir (Bener, 2004; 143-144 aktaran Şahin 2012;3). Sözlük anlamında yoksul, yeterli düzeyde parası olmayan veya konforlu bir şekilde yaşamak için gerekli olan araçlara sahip olmayan kişidir. Yoksulluk kelimesi ise yaşamın gerektirdiği olanaklardan yoksun olma durumunu ifade etmektedir(<http://www.tdk.gov.tr>).

Yoksulluk, devlet politikalarına, ülkenin ekonomik refahına, doğal afetler, işsizlik, ekonomik krizler gibi toplumsal kaynaklı nedenlerle veya bireylerden kaynaklı, bireysel kısıtlılıklar (yaşlılık, engellilik, eski hükümlü olma), eğitim seviyesi gibi kişisel nedenlere bağlı olmaktadır (Odabaşı: 2009, 18-19; Okumuş, 2010:97'den aktaran Şahin, 2012:6).

Mutlak yoksulluk, insanların varlıklarını sürdürebilmek için almaları gereken temel gıda ve hizmetlerden yoksun olma durumunu ifade etmektedir (Korkmaz, 2004; 23). Görelî yoksulluk, kişi ya da hane halkının içinde yaşadığı toplumun ortalama refah düzeyinin belli bir oranının altında olması durumudur (Coşkun ve Tireli, 2008: 25). Görelî ve mutlak yoksulluk arasındaki en temel fark, mutlak yoksulluğun sınırının sabit olmasıdır. Görelî yoksulluk sınırları ise o ülke içindeki ortalama gelir veya harcama seviyelerine göre değişmektedir. Ortalama harcama seviyesi ne kadar yüksek olursa, görelî yoksulluk oranı da o denli yüksek olacaktır (Coşkun ve Tireli, 2008: 25).

Kişilerin yoksulluktan kurtarmak için nelerin gerektiği konusunda önceden belirlenen değerlere normatif değer denir (Aktan ve Vural, 2002: 43). Normatif ölçütler; tüketim harcamaları, alınması gereken günlük kalori miktarı gibi somut değişkenlerdir. Bu değişkenler için belirlenen sınır değerlerinin altında kalınması durumu objektif yoksulluk olarak tanımlanır (Okumuş, 2010: 74). Sübjektif yoksulluk (fayda yaklaşımı) ise; insanların kendileri için yeterli kabul edebilecekleri tatmin düzeyini sağlamaya

yetecek bir gelire sahip olup olmadıklarına ilişkin beyanına bağı olarak tanımlanmaktadır (Dağdemir, 2002: 464).

Gelir yoksulluğu yaşamı sürdürmek ya da asgari yaşam standardını karşılamak için kişi veya hane halkının ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerin temin edilmesi bakımından yeterli miktarda gelirin elde edilememesi durumu olarak tanımlanmaktadır. İnsanı yoksulluk kavramı ise, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1997 tarihinde geliştirilen insanı yoksulluk kavramına göre yapabilirlik kavramına dayanmakta ve yoksulluğu salt gelir yetersizliği olarak görmeyip aynı zamanda insanca yaşam içi gerekli görülen eğitim, sağlık, iş gibi imkânlarından da yoksulluğu ifade etmektedir (Odabaşı, 2009; 16). Gelir yoksulluğu tamamen kişisel gelirin yetersizliği olarak adlandırılmaktadır. İnsani yoksullukla uzaklaştığı ve kesiştiği noktalar bulunmaktadır. Kişi mevcut imkanları doğrultusunda kendi gelir yetersizliği nedeniyle yoksun kalıyorsa; Gelir yoksunluğu ve insani yoksunluğun kesiştiği noktadadır. Ancak mevcut şartlar gereği yoksun kalınması halinde ise birbirinden ayrılmaktadır. Yani kişisel olarak yeterli gelire sahip ancak halihazırda yaşanan yer açısından eğitim, sağlık vb. imkanlardan yararlanamıyorsa; bu durumda gelirin yoksunluk üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

Yoksulluğun boyutları ve yoksulların temel nitelikleri arasında yaşanan yere göre büyük farklılıklar yoktur. Kırsal yoksulluğun arttıran üç temel faktör vardır. Birincisi, kırsal alandaki ikililiktir. İkincisi, kötü yönetimdir. Üreticiye maliyeti artırır yaşam standartlarını düşürür. Üçüncüsü ise, kırsal kesimi dışlayan iktisadi ve sosyal politikalar uygulanıyorsa bu kesimdeki yoksulluk artar (Öztürk, 2008: 274-275). Kentsel yoksulluğun nedenleri olarak da tarımın ticarileşmesine paralel olarak kentlere gerçekleşen hızlı göçün ve kentin istihdam sağlama kapasitelerinin yetersizliği belirtilmektedir (Şener, 2010; 12). Kırsal yoksulluğun dış faktörlerin etkisinde kalınarak yaşandığı ifade edilmektedir. Fakat kırsal alanda yaşamın avantajları ve dezavantajları da vardır. Kişilerin hayata bakış açıları değerlendirildiğinde yoksulluk gibi görülen birçok etkenin aslında kişiler tarafından avantaja çevrildiği de düşünülerek, kişisel bazda tekrar değerlendirmek gerekmektedir.

Kronik yoksulluk, ekonomik haklardan yoksun olmakla birlikte, uzun süreli ve şiddetli biçimde yaşanan aynı zamanda nesilden nesile aktarılan yoksulluk anlamına gelmektedir (Temiz, 2008; 69). Geçici yoksulluk ise geliri yoksulluk sınırının altına

inen ve çıkan yoksulluk olarak tanımlanmaktadır (Temiz, 2008; 69) Kronik Yoksulluk kişilerin üzerlerine yapışmışçasına hayatları boyunca devam etmektedir. Çocukluktan yaşlılığa devam eden bu sorun nesilden nesile miras kalır niteliktedir. Aslında bakıldığında zaman içerisinde kişiler bu yoksunluktan dolayı herhangi bir eksiklik hissetmezler. Bu olay adeta kendi yaşam tarzları haline dönüşmüştür. Geçici yoksulluk ise adından anlaşılacağı üzere kısa vadeli yaşanan bir durumdur. Yoksulluğu yaşam biçimi olarak kabullenmez ve durumun iyiye gitmesi için kişilerin bireysel çabaları bulunmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde yoksulluk genellikle işsizliğe bağlı olarak ortaya çıkan bir olgu iken, gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde istihdam koşullarının yetersizliğinden ve düzenli iş eksikliğinden kaynaklanan çalışan yoksulluğu ortaya çıkmaktadır. 1990'lı yıllardan başlayarak çalışan yoksulluğun tüm dünyada yeniden gündeme gelmesi, çalışan yoksulluğu olgusunu, gelişmekte olan ülkelerle ve kırsal istihdamla sınırlı olmayan ve gelişmiş ülkelerdeki kentsel işçi sınıfını da içeren bir biçimde tanımlama ve ölçme ihtiyacını doğurmuştur (Odabaşı, 2009: 16). Çalışan yoksullar belki de günümüzde yaşanan ve en çok karşılaşılan yoksulluk türüdür. Gelir yoksulluğunun, kentsel yoksullukla birleştiği ve göreceli yoksulluğunda eklenerek bir bütün oluşturduğu yerdir "Çalışan Yoksullar". Emeklerinin karşılığında yeterli gelire sahip olamayan veya kazançlarının kentin verdiği yaşantıya yetiremeyen, zengin fakir arasındaki uçurumun göreceli olarak insanlara baskı uyguladığı ortak kesişme noktasıdır. Bu çalışmanın da konusunu oluşturmaktadır.

Yoksulluk subjektif bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin yoksulluğa yüklediği anlamlar farklılaşabilmektedir. Bu anlamda tek ve sabit bir yoksulluk tanımı eve aynı zamanda yoksullukla mücadelede tek ve sabit bir yöntemi kullanmak mümkün değildir.

1.2. SOSYAL YARDIM KAVRAMI

Sosyal yardım, temel ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarından yoksun olan kişilere yönelik bir sosyal güvenlik yöntemi ve sosyal hizmet alanıdır. Toplum örgütlenmesiyle doğrudan ilintili olarak ortaya çıkan 'yoksulluk' olgusunun hafifletilmesine, geciktirilmesine, (geçici olarak) giderilmesine yönelik uygulanan insani hizmetlerin bütünüdür (GÜNEŞ, 2008: 163).

Sosyal yardımlar herhangi bir karşılık beklemeden ihtiyaç sahibi olan kişilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan ayni ya da nakdi yardımlardan oluşmaktadır (Türkoğlu,2013;276)

Sosyal yardım uygulamaları, günümüz dünyasında kaçınılmaz olarak tüm ülkelerin gerek kendi egemenlik alanlarında gerekse bölgesel ve küresel ölçekte çözüm üretmeleri gereken, hızlı ve sınır tanımaz biçimde potansiyeli olan yoksulluk sorununun çözümü için kullanılan en yaygın uygulamadır (Yılmaz;2015-2).

Sosyal yardımlar, yararlanıcıların herhangi bir biçimde katkı sunmadığı, devletin yoksulluğa karşı geliştirdiği destek mekanizmalarıdır. Sosyal yardımlar primsiz ödemeler ve genel yardımlar olarak sınıflandırılabilir. Yaşlılık, özürülük aylıkları primsiz ödemeler, ayni ve nakdi olabilen genellikle düzensiz-geçici yardımlar ise genel yardımlar içinde yer almaktadır.

Sosyal yardımlar hak temelli ve önceden belirlenmiş objektif kriterlere dayalı olarak sunulması, yardımların adil ve eşit dağılımını sağlayacaktır. Doğru bilgilendirme ve yönlendirme ile bilinçli bir toplum inşa edilmesine katkı sağlayacaktır. Sosyal koruma hizmeti, hane halkı kompozisyonu da dikkate alınarak kişilerin ihtiyaçlarına göre çalışmayı teşvik edici şekilde tanımlanacak ve sınıflandırılacak, bu şekilde hem aile ekonomisi düzene girecek hem de kurumu ayakta tutulacaktır. Kayıt dışı çalışan yoksullara ve yoksulluk riski altında olan kişilere yönelik faaliyetler artırılarak, kayıt dışı çalışmanın kişilere ve devlete olan zararı en aza indirilecektir. Yoksul veya yoksulluk riski altında olan hanelerin, kayıtlı çalışanları olsa dahi, hane halkı özellikleri dikkate alınarak, sosyal yardımlardan faydalanma imkanları artırılarak, kayıt dışı çalışma tercihleri ortadan kaldırılacaktır. Kamu tarafından uygulanan sosyal korumaya yönelik programların koordineli bir şekilde yürütülmesi sağlanacak, çalışabilir durumdaki yoksul vatandaşlar üretken duruma getirilerek, sürdürülebilir gelir elde etmeleri sağlanacaktır. Bu kapsamda kişilerin bireysel yoksulluklarını önlemekle birlikte sosyal güvenlik açıkları kapatılacak, ekonomik refah sağlanacak, toplumsal dışlanmaların önüne geçilebilir ve suç oranlarında düşüş sağlanabilir. *İstihdam- Sosyal Koruma İlişkisinin Güçlendirilmesine Yönelik Politikaların* bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Çocuklara yapılan yatırımların geleceğe taşınma özelliğinden hareketle, yoksulluğun nesiller arası transferini önlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca

ulaşabilmek için çocukların temel sağlık hizmetlerine ulaşımını arttırmak yoluyla beşerî sermaye birikimi sağlanabilmelidir. Bu gereklilikler Dünya’da, ülkemizle beraber 20’yi aşkın ülkede uygulanmakta olan Şartlı Nakit Transferi (ŞNT) Programları ile sağlanabilmektedir (SYGM: Haziran 2016).

Sosyal politikalar, piyasanın işleyişinden doğan eşitsizliklerin ve aşırılıkların, devlet müdahaleleriyle yumuşatılmasını amaçlar. Sosyal politikalar, piyasa koşullarında ulaşılamayan hizmet ve metaların, bunlara ulaşamayan kesimlere, devletin finanse etmesiyle sunulması demektir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009: 86).

1.3. TÜRKİYE’DE SOSYAL YARDIMLARIN TARİHİ GELİŞİMİ

Yoksulluğun bir sorun olarak algılanıp, anlamlandırmaya ve mücadele edilmeye çalışılmasının tarihi 16. Yüzyıla kadar gitmektedir (Şener, 2010: 2-3-4).

Osmanlı Döneminde, Ahilik teşkilatı ve devamı olan lonca teşkilatı tarafından kurulan yardım sandıklarıyla “sosyal devlet” anlayışında kurumsallaşma süreci başlamıştır (Türkoğlu;2013-275)

1936 yılında yayımlanan Sıhhat ve İçtimai Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu 1941,1942,1946,1953 ve 1953 yıllarında sürekli olarak güncellenmiştir.1954 yılında Sosyal Hizmetler Enstitüsü kurulması çalışmaları başlamış, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı) bünyesinde Sosyal Hizmetler Enstitüsü’nün kurulması işlemleri ise 1959 yılında gerçekleştirilebilmiştir (Resmî Gazete; E.T:2017). Bu kanun ile ilk defa Sosyal Yardımlar, bir kanun maddesinde açıkça ifade edilmekte ve bir bakanlık bünyesinde uygulanmaya başlanmıştır.

Sosyal Hizmetler Enstitüsü’nü, 1963 yılında kurulan “Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü” izlemiştir 5 Ocak 1961 tarih 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası bu amaçla atılmış olan önemli bir adımdır. Bu yasa sağlık hizmetlerinin finansmanının genel bütçeden karşılanmasını ve sağlık hizmetlerinin kanunda belirtilen kimselere ücretsiz olarak verilmesini öngörmektedir (Güvercin, 2004: 92).

01.07.1976 tarihinde 2022 sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” kabul edilmiştir (Resmî Gazete; E.T:2017). İsminden de anlaşılacağı üzere yaşlı ve engellilere yönelik

olman ve nakit yardımı ifade eden bu hukuk düzenlemesi sosyal yardımlıların temel taşı niteliğindedir.

Gücünü Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Türkiye Cumhuriyeti Demokratik, Laik ve Sosyal bir Hukuk Devletidir." hükmünden alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulmuştur. (SYGM, 2015)

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulmuş ve Başbakanlığa bağlı bir Genel Sekreterlik olarak hizmet sunmaya başlamıştır. Sosyal yardımların yoksullukla mücadeledeki etkisi ve yeni stratejilerine ve sosyal yardım programlarının geliştirilmesi ihtiyacı doğrultusunda 9 Aralık 2004 tarihinde 5263 Sayılı Kanun çıkarılarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü oluşturulmuş, 2011 yılında ise, sosyal hizmet ve sosyal yardım veren kurumları tek bir çatı altında toplamak amacıyla 633 sayılı KHK ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) kurulmuştur. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çatısı altında faaliyet göstermeye başlayan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM), sosyal yardım faaliyetlerini Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarını kullanarak, ülke genelindeki tüm il ve ilçelerde bulunan 1.000 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla yürütmektedir (Hacımahmutoğlu, 2009).

Ülkemizde sosyal yardımlar yerel ve merkezi olarak yürütülmektedir. Sosyal yardımlar yapılırken hizmet sağlanan kişilerden herhangi bir karşılık beklenilmemektedir. Sosyal Yardımlar; şartlı, şartsız, ayni ya da nakdi gerçekleştirilmektedir. Zaruri ihtiyaçların söz konusu olduğu yardımlar öncelikli olarak değerlendirilmektedir.

5302 sayılı kanun ile İl Özel İdareleri, 5393 sayılı kanun ile Belediyeler, 3294 sayılı Kanun ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ,2828 sayılı kanun ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumları ve 2762 sayılı kanun ile Vakıflar Genel Müdürlüğü sosyal yardım alanında hizmet vermektedir.¹

¹ Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde; muhtaç aylığı, öğrenci bursları, kuru gıda ve aşevi hizmetleri verilmektedir. 2017 yılında muhtaç engelliler ile yetim çocukların her birine aylık olarak 643,05 TL ödenmektedir (www.vgm.gov.tr E.T:2017)

1.4.TÜRKİYE’DE SOSYAL YARDIM UYGULAMALARI

1.4.1. Gıda Yardımları

Müslümanların oluşturduğu ülkemizde, ihtiyaç sahibi ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için her yıl, Kurban Bayramı ve Ramazan ayı öncesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına birer periyodik pay tutarında kaynak aktarılmaktadır. Bu kaynak yaşlı, engelli, öksüzler öncelikli olmak koşulu ile ailelerin ihtiyaçlarına göre aynı veya nakdi olarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır.

1.4.2. Barınma Yardımları

Kendilerine ait sağlıksız, bakımsız ve eski evlerde yaşayan ihtiyaç sahibi vatandaşlara evlerinin onarım-bakımı yapılmaktadır. Onarım yapılamayacak durumda olanların yerine prefabrik ya da betonarme ev inşaatları yapılarak, evlerinin yaşanabilir hale getirilmesi sağlanmaktadır. Barınma yardımları kapsamında kira yardımı, ev eşyası alımları için aynı veya nakdi olarak yardımlarda yapılmaktadır.

1.4.3.Yakacak Yardımları

2003 yılından buyana, Türkiye Kömür İşletmeleri aracılığıyla sağlanan kömür, SYD Vakıflarınca belirlenen ihtiyaç sahibi ailelere en az 500 Kg olmak üzere ve evlere teslim edilmek suretiyle bedelsiz olarak ulaştırılmaktadır (SYGM: Haziran 2016).

İl ve ilçe Vakıfları tarafından nakliye, hamaliye vb. giderleri karşılanarak, muhtaç durumda olan vatandaşlarımızın hanelerinde yerinde teslim edilmek üzere kömür yardımları yapılmaktadır.

1.4.4. Eşi Vefat Etmiş kadınlara Yönelik Yardım Programı

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü İstatistiki veriler doğrultusunda, eşi vefat eden kadınların ekonomik yoksulluk içinde kaldıkları tespit edilmiştir. 2012 yılında muhtaç durumdaki eşi vefat etmiş kadınlara yönelik aylık 250 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 500 TL düzenli nakdi sosyal yardım programı çerçevesinde yardım vermeye başlanmıştır ve halen program devam ettirilmektedir.

1.4.5. Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar

Vatani görevini yerine getirmekte olan, ailelerinin geçimini temin etmekte yükümlü olan gençlerimizin, sosyal güvencesi olmayan ve ihtiyaç sahibi ailelerinin ekonomik yoksunluklarını hafifletebilmek için muhtaç asker ailelerine düzenli nakdi yardım yapılmaktadır. Askerlik görevi süresince, asker evliyse eşi, evli değilse annesi veya babasına aylık 250 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 500 TL düzenli yardım verilmektedir. Bu yardım programı 2013 yılından buyana devam ettirilmektedir. Millî Savunma Bakanlığı ile imzalanan protokol çerçevesinde 2013 Mart döneminden itibaren veri paylaşım alt yapısı hazırlanarak, başvuranlardan askerliğe ilişkin herhangi bir belge ve bilgi talep edilmemektedir. Hak sahipleri ödemelerini, herhangi bir ücret kesintisi olmaksızın PTT şubelerinden, Sosyal Yardım Kartlarını kullanarak ATM'lerden çekebilemekte veya kartlarını alışverişlerinde ödeme aracı olarak kullanabilmektedirler. (SYGM: Haziran 2016).

1.4.6. Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı

3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında muhtaç durumda olan ve babası askerde olan 18 yaşından küçük çocuklara yapılan nakdi yardımdır. Aylık ödeme tutarı 100 TL'dir (SYGM: Haziran 2016). Aileler Muhtaç Asker Ailesi ve Muhtaç Asker Çocuğu yardımlarının her ikisinden de yararlanabilmektedir.

1.4.7. Doğum Yardımı

"Doğum Yardımı" programı 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek-4'üncü maddesi doğrultusunda 15 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamıştır. Sağlıklı doğan birinci çocuk için 300.-TL, ikinci çocuk için 400.-TL, üçüncü ve sonraki çocukları içinse 600.-TL tutarında doğum yardımı yapılmaktadır (SYGM: Haziran 2016). Türk vatandaşları için uygulanan bu yardım programının yerelde uygulayıcısı Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleridir.

1.4.8. Öksüz ve Yetim Yardımı

Annesi, babası veya her ikisi de vefat etmiş, muhtaç durumda olan 18 yaşından küçük çocuklara, aylık 100,00 TL olmak üzere iki aylık periyotlarla nakdi yardım yapılmaktadır. Aileler Eşi Vefat Eden Kadınlara Yönelik Yardım Programı, Şartlı Eğitim, Şartlı Sağlık yardımları ve Öksüz Yetim yardımlarından birlikte yararlanabilmektedir.

1.4.9.Eğitim Yardımları

Yoksul hanelerin eğitim çağındaki çocuklarına yönelik olarak sağlanan eğitim yardımları, ailelerin ilköğretim ve ortaöğretimde okuyan çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamaları için aynı ve nakdi yardım yapılmak suretiyle yürütülen programlardır (SYGM: Haziran 2016).

1.4.9.1.Eğitim Materyali Yardımları

Ailelerin eğitim öğretim çağı içerisindeki çocuklarının temel okul ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yapılan yardımlardır. Bu yardım programı için SYD Vakıflarına eğitim ve öğretim yılı başında birer periyodik pay tutarında kaynak aktarılmaktaydı. 2013 yılından itibaren SYDV' lere gönderilen aylık periyodik payların artırılması ile yıl içerisinde ihtiyaç duyulan her an yardıma erişilebilirliği artırılarak yürütülmektedir.

1.4.9.2.Şartlı Eğitim Yardımları

Çocuklara yapılan yatırımların geleceğe taşınma özelliğinden hareketle çocukları hedefleyen yardım programları, yoksulluğun nesiller arası transferini önlemeyi amaçlamaktadır. ŞNT, yoksulluk riski altındaki ailelerin çocuklarını düzenli okula göndermelerini hedefleyen nakdi bir sosyal yardım programıdır (SYGM: Haziran 2016).

İlköğretim (1-8'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 35 TL, Kız öğrenci için aylık 40 TL, Ortaöğretim (8-12'inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 50TL, Kız öğrenci için aylık 60 TL'dir.

Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemindeki ŞNT Modülü sayesinde; başvuruların alınması, online veri paylaşımı yolu ile sağlanmaktadır. Sosyal güvence, mülkiyet durumu gibi kayıtlı bilgilerin sorgulanması, şartlılık ilkesinin yerine getirilip getirilmediğinin E-OKUL sisteminden kontrol edilmesi ve ödemelerin yapılması şeklindeki aşamaların hepsinde merkezi bir yazılım kullanılması sağlanmıştır (SYGM: Haziran 2016).

TABLO 1: 2015 YILI ŞARTLI EĞİTİM YARDIMLARI DAĞILIMI

		Hane Sayısı	Fayda Sahibi Sayısı	
Şartlı Eğitim	İlkokul Şartlı Eğitim Yardımı	Erkek Öğrenci	395.029	465.210
		Kız Öğrenci	376.705	450.358
	Ortaokul Şartlı Eğitim Yardımı	Erkek Öğrenci	408.484	504.546
		Kız Öğrenci	388.832	489.260
	Lise Şartlı Eğitim Yardımı	Erkek Öğrenci	223.613	255.950
		Kız Öğrenci	215.420	253.065

TOPLAM	912.511	2.018.870
--------	---------	-----------

*Kaynak: Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi

1.4.9.3. Öğle Yemeği Yardımı

8 yıllık temel eğitimdeki taşınmalı eğitim uygulamasına 1997 yılında geçilmiştir. Okulların bulunduğu merkezlere taşınan yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmesini içeren bu program, 2003–2004 öğretim yılından itibaren il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütülen programın ekonomik kayağını SYDTF’nu karşılamaktadır (SYGM: Haziran 2016).

1.4.9.4. Ücretsiz Ders Kitabı

2003–2004 eğitim-öğretim yılından itibaren kaynağı Fondan aktarılmak suretiyle MEB tarafından ilköğretim öğrencilerinin kitapları ücretsiz verilmektedir (SYGM: Haziran 2016). Bu programda farklı olarak muhtaçlık kriteri aranmaksızın, tüm öğrencilere eşit davranılmakta ve ders kitabı verilmektedir.

1.4.9.5. Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı

Taşınmalı sistem dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçlarına yönelik SYD Vakıflarınca verilen desteklerdir (SYGM: Haziran 2016). Taşınmalı öğretim sisteminde mevcut yerleşim yerinde ihtiyaç duyulan eğitim kurumu bulunmamaktadır. Bu nedenle zorunlu bir taşıma söz konusudur. Burada ise yerleşim yeri içerisinde eğitim kurumu bulunmakta ancak öğrencinin evi ile okul arasındaki uzaklık yürüme mesafesinde olmadığından taşınmalı olarak eğitime katılma durumu söz konusudur. Ailelerin muhtaçlık durumlarına uygun olarak yardımlardan faydalanmaktadırlar.

1.4.9.6. Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması

Özel eğitime gereksinim duyan engelli öğrencilerimizin, eğitimlerine kolay erişimin sağlanması eğitim ve öğretimin teşvik edilmesini, engelli öğrencilerimizde okul sevgisinin oluşmasını, okula gitme oranlarının artırılmasını, çocukların ulaşımında yaşadıkları sorunların giderilmesini, sonuç itibarıyla engelli bireylerin sosyal hayatın her safhasında kendilerine yer bulabilmelerini amacıyla okullarına kolay ve ücretsiz

erişimlerinin sağlanmasını, hedeflemektedir. Muhtaçlık kriteri aranmaksızın tüm engelli bireylerin hizmet aldığı bir yardım programıdır. 2005-2006 eğitim ve öğretim yılından bu yana tüm engel grupları (görme, işitme, ortopedik, otistik, zihinsel ve özel eğitim sınıfları) programdan faydalanmaktadır (SYGM: Haziran 2016).

1.4.9.7.Yurt yapım projeleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynakları ile 1986 yılından bu yana öğrenci yurtları inşa edilmektedir (SYGM: Haziran 2016).

8 yıllık eğitime geçiş sürecinden sonra, yurtlarda lise ve yüksek öğrenim gören öğrenciler faydalanmaya başlamıştır. Merkezefendi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının, IMKB Kız Meslek Lisesi Bahçesine 200 kişilik kız öğrenci yurdu yapımı talebi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından kabul edilmiştir. 2018- 2019 Eğitim öğretim yılında kullanıma açılmak üzere iş ve işlemleri devam etmektedir.

1.4.9.8.Diğer Eğitim Yardımları:

Adalet Bakanlığı ile imzalanan protokol gereğince hükümlü ve tutukluların açık öğretim kayıt ve sınav giderleri karşılanmaktadır. Bu kapsamda 2015 yılında Fondan toplam 529.931-TL kaynak aktarılmıştır (SYGM: Haziran 2016).

Tutuklu ve hükümlüler, kaldıkları cezaevlerinin bulunduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına, dilekçe ve vasisi aracılığıyla müracaat ederek bu yardım programından yararlanmaktadır.

1.4.10. Sağlık Yardımları

Şartlı Sağlık Yardımları (Sağlık ve Gebelik) (ŞSY)

Şartlı sağlık yardımları, yoksulluk riski altındaki ailelerin çocuklarının temel sağlık hizmetlerinden düzenli olarak faydalanmalarını; gebelerin düzenli sağlık kontrollerini yaptırmaları ve doğumlarını sağlık kurumlarında yapmalarını hedefleyen nakdi bir sosyal yardım programıdır. Şartlı Sağlık Yardımları: çocuk için aylık 35 TL, Şartlı Gebelik Yardımları: Doğumun hastanede yapılması halinde bir seferlik 75 TL, Gebelik döneminde aylık 35 TL'dir (SYGM: Haziran 2016).

Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemindeki ŞNT Modülü sayesinde; başvuruların alınması, sosyal güvence, mülkiyet durumu gibi kayıtlı bilgilerin

sorgulanması, şartlılık ilkesinin yerine getirilip getirilmediğinin yukarıda sayılan sistemler üzerinden kontrol edilmesi ve ödemelerin yapılması şeklindeki aşamaların hepsinde merkezi bir yazılım kullanılması sağlanmıştır (SYGM: Haziran 2016).

TABLO 2: ŞARTLI SAĞLIK YARDIMLARI 2015 YILI VERİLERİ

		Hane Sayısı	Fayda Sahibi Sayısı
Şartlı Sağlık Yardımı	Erkek Çocuk	448.194	546.214
	Kız Çocuk	420.487	521.302
	Gebelik	105.637	104.945
	Lohusalık	37.333	37.399
	Doğum	59.039	59.228

*Kaynak: Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi

Hane sayısı ve fayda sahibi sayıları mükerrer olmayan toplam sayıları ifade etmektedir. (SYGM: Haziran 2016)

1.4.11.Tedavi Destek Yardımları

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 12 nci maddesinin ikinci fıkrası gereği tedavi yardımları yeşil kart verilmek suretiyle sağlanan kişilerin, 01/01/2012 tarihi itibarıyla genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları ve anılan Kanunun 106 ncı maddesi ile 3816 sayılı Kanunun 1/1/2012 tarihinde yürürlükten kaldırılması nedeniyle aynı Kanunun “Bu kanuna göre Yeşil Kart alacak durumda olmayanların ödeme gücünü aşan sağlık hizmetleri ile bu Kanun kapsamında olmayan sağlık hizmetleri ile bu Kanun kapsamında olmayan sağlık hizmetlerinin ücret ve bedellerinin karşılanmasında 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanununun hükümleri uygulanmaya devam edilir.” hükmü uyarınca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıflarına verilen görev yürürlükten kalkmıştır. Ayrıca 3294 sayılı Kanunun 2. Maddesinde ifade edilen “Ancak, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin 5510 sayılı Kanun gereği ödedikleri katılım payları bu Kanun kapsamındadır. Ancak yıl içinde ödenen tutarlar, takip eden yılda Hazine tarafından Fona geri ödenir.” Hükmü uyarınca; bahsi geçen vatandaşlar ödedikleri katılım paylarını SYD Vakıflarından talep edebilmektedirler (SYGM: Haziran 2016).

1.4.12. Sosyal Konut Projesi

En temel ve zaruri ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacının karşılanması amacıyla, SYGM ile T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) iş birliğinde yürütülen “Sosyal Konut Projesi”nde 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında bulunan sosyal güvenceden yoksun fakir ve muhtaç durumdaki vatandaşlara yönelik, geri ödemeli olarak sosyal konut yapımı hedeflenmiştir (SYGM: Haziran 2016).

Proje yararlanıcılarından kefil, peşinat veya herhangi bir isim altında bedel talep edilmeksizin, %50 engelli olan vatandaşlara %10 oranında kontenjan ayrılarak, 3294 sayılı kanun kapsamındaki vatandaşlar yararlanmaktadır. 270 ayda tamamlanacak olan geri ödemelerde, hak sahipleri konutlarını (borçlarının tamamını ödeseler bile) 10 yıl geçmedikçe konutları bir başkasına devredemez ve kiraya veremezler.

1.4.13.Engelli ihtiyaç yardımları

3294 sayılı kanun kapsamındaki engelli vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yürütülen bir sosyal yardım programıdır. İş ve işlemler, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri gereğince Genel Sağlık Sigortası uygulamasının yürürlüğe girmesiyle birlikte; Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yürütülmektedir (SYGM: Haziran 2016). 5510 sayılı kanun kapsamına girmeyen talepler ise SYD Vakıfları değerlendirerek ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır.

1.4.14.GSS Gelir tespiti ve Prim Desteği

633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 28 Aralık 2011 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan Genel Sağlık Sigortası (GSS) Kapsamında Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik doğrultusunda GSS gelir testi işlemleri 01.01.2012 tarihinden itibaren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemi üzerinden yürütülmektedir (SYGM: Haziran 2016).

Vakıflara başvuru yapan kişilerin sistem üzerinden merkezi veri tabanlarında kayıtlı gayrimenkul bilgileri ve gelir durumları incelenmektedir. Haneler mahallinde ziyaret edilerek sosyo-ekonomik durumları değerlendirilmektedir. Mütevelli Heyetlerince alınan kararlar Bütünleşik Sosyal

Yardım Bilgi Sistemi üzerinden SGK' ya iletilmektedir. Bildirim, tescil, tebligat ve prim tahsilatı işlemleri SGK tarafından iletilmektedir (SYGM: Haziran 2016).

TABLO 3: 2012-2015 YILLARI ARASINDA YAPILAN GSS GELİR TESPİTLERİ

	Aile Sayısı	Aile Dağılımı	Kişi Sayısı	Kişi Dağılımı
GO	990.779	52,45 %	3.554.742	57,95 %
G1	766.372	40,57 %	2.233.488	36,42 %
G2	115.057	6,10 %	304.166	4,95 %
G3	16.474	0,88 %	41.548	0,68 %
* Toplam	1.847.279	100,00%	6.046.967	100,00%

*Bazı ailelere yıl içinde birden fazla gelir testi yapıldığından aile sayısı ve kişi sayılarının aritmetik toplamları ilgili rakamlardan fazla çıkmaktadır (SYGM: Haziran 2016)

1.4.15.Özel Amaçlı Yardımlar

1.4.15.1Aşevleri

Aşevleri, yaşlı, engelli, kimsesiz, hasta ve evinde yemek yapabilecek durumda olmayan vatandaşlarımıza günlük sıcak yemek verilmesi amacıyla hizmet vermektedir (SYGM: Haziran 2016).

1.4.15.2.Afet (Acil Durum) Yardımları

Umumi hayatı etkileyen deprem, sel, yangın vb. doğal afet nedeniyle mağdur olan vatandaşlarımızın gıda, giyim, barınma vb. temel ihtiyaçlarının karşılanmaya çalışılmaktadır (SYGM: Haziran 2016).

2012/7 sayılı Fon Kurulunun 6 maddesinin 2. Fıkrasında; *“afetin meydana geldiği andan itibaren 30 günlük dönemi kapsayacak şekilde, sosyal güvenlik kapsamında olup, olmadığına bakılmaksızın temel ihtiyaçların ve barınma ihtiyaçlarının muhtaçlık kriterine bakılmaksızın karşılanması”* hükmü gereği muhtaçlık kriterine bakılmaksızın yardımlar yapılmaktadır.

1.4.15.3.Diğer Muhtelif Sosyal Yardımlar:

Diğer özel amaçlı sosyal yardımlar; acil durumları nedeniyle mağdur olanlar ile Suriyeli misafirler gibi yabancı uyruklu şahısların barınma, gıda, giyim, vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Vakıflarımıza ek kaynak gönderilmesi suretiyle gerçekleştirilen yardımları içermektedir (SYGM: Haziran 2016).

1.4.16.Evde Bakım Yardımı

Ağır Engelli sağlık raporuna sahip, bir başkasının yardımı olmaksızın zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamayan engelli bireylerin, evlerinde bir başkasının yardımına ihtiyaçları olduğu, engelli bireylerin bakımlarını üstlenen kişilerin, çalışma hayatından yoksun kaldıkları, ekonomik yoksunluk içinde oldukları gözlemlenmiştir. Engelli bireylerin ekonomik ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak bu yardım programı için ayrıca muhtaçlık kriterleri belirlenmiştir. Bu program Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerince yürütölmektedir.

1.4.17.Yaşlı Ve Engelli Yardımları (2022 Sayılı Kanun)

2022 Sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” gereğince; herhangi bir Sosyal Güvenlik Kurumundan bir gelir veya aylık hakkından faydalanmayan ve hane içinde kişi başına düşen geliri hesaplanarak, asgari ücretin aylık net tutarının 1/3’ünden az olan Türk Vatandaşlarından,65 yaşını doldurmuş yaşlılar ile 18 yaşından büyük engelliler ve Kanunen bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını tamamlamamış engelli yakını bulunan kimselere (engelli olan yakınına fiilen bakmak şartı ile) aylık bağlanmaktadır (SYGM: Haziran 2016).

6111 sayılı kanunun geçici 2 nci maddesiyle sosyal güvenlik kurumlarından ya da yabancı bir ÷lke sosyal güvenlik kurumundan her ne ad altında olursa olsun herhangi bir gelir veya aylık almayan, sosyal güvenlik mevzuatına tabi olarak çalışmayan, ve silikozis hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünü en az % 15 kaybettiğine Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Kurulunca meslek hastalıkları tespiti hükümleri çerçevesinde kişilere aylık bağlanması imkanı getirilmiştir (SYGM: Haziran 2016).Ülkemizde her ne gerekçe ile gelirse gelsin yabancı uyruklu vatandaşlar tüm yardım programlarından yararlanabilmekte iken; 2022 aylıklarında *Türk Vatandaşı* olma kriteri arandığından bu yardımdan yararlanamamaktadırlar.

TABLO 4: 2022 SAYILI KANUN KAPSAMINDA YAPILAN ÖDEMELER (2015 OCAK-ARALIK DÖNEMİ)

Aylık Türü	Aylık Tutarlar	Kişi Sayısı	
Yaşlı(65 Yaş Üstü)	203,44	608.513	1.275.183.231,28
Engelli (%70 Ve Üzeri)	458,26	280.288	1.408.307.764,20
Engelli (%40-%69)	305,51	338.588	1.159.339.722,48
Engelli Yakını Aylığı(18 Yaş Altı)	305,51	89.631	285.098.166,68
Silikozis (%15-34)	660,13	195	1.637.162,61
Silikozis (%35-54)	754,44		

Silikozis (%55 ve üzeri)	840,66		
TOPLAM		1.302.298	4.129. 566.047,25

(*) Kişi Sayısı Ocak-Aralık 2015 Dönemi en az bir defa ödeme almış toplam fayda sahibi sayısını ifade etmektedir (SYGM: Haziran 2016).

1.4.18. Proje Destekleri

Vatandaşların üretken duruma geçirilmesine ve sosyal hayata entegrasyonuna yönelik, 3294 sayılı “*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu*” nun *ikinci maddesinde belirtilen “geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğrenim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale gelebilecek, üretken duruma geçebilecek kişilere”* Gelir Getirici Proje Destekleri, KASDEP projeleri uygulanmaktadır. Yoksul vatandaşlarımızın asgari yaşam standartlarını sağlamaya yönelik sosyal yardımların yanı sıra, sürdürülebilir gelir elde etmeleri de sağlanmaktadır. Dezavantajlı konumdaki vatandaşlarımızın sosyal hayata katılımlarını artırıcı Sosyal Hizmet Projeleri de desteklenmektedir (SYGM: Haziran 2016).

1.4.18.1. Gelir Getirici Proje Destekleri

Yoksul birey ya da hanelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurmaları, gelir elde etmeleri ve başlattıkları çalışmalarını uzun süre devam ettirebilmeleridir. Projelerin yerel koşullara uygunluğunun yanında, üretime yönelik bir alanda, emek yoğun ve beceri gerektiren konularda olması ve üretilecek ürün veya hizmetin yöresel satış ve pazarlama olanaklarının bulunması da gerekmektedir. Bitkisel- hayvansal üretim, tarımsal ürün işleme, kuaförlük, terzilik, lokantacılık, tornacılık, doğalgaz – sıhhi tesisatçılık vb. konulardaki projelere destek verilmektedir (SYGM: Haziran 2016).

Gelir getirici projelerde geri dönüşler; ilk iki yıl ödemesiz, geri kalan altı yılda altı eşit taksit şeklinde 8 yıl vade ile faizsiz olarak 15.000.-TL destek sağlanmaktadır. Söz konusu projeler Fon Kurulu’nun 2011/4 sayılı kararıyla uygulamaya giren “Proje Destek Esasları” ve ilgili genelgeler çerçevesinde uygulanmaktadır (SYGM: Haziran 2016).

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından belirli dönemlerde Fon Kurulu kararları doğrultusunda belirli konularda proje alımları durdurulabilmektedir. Nitekim kümes/kanatlı hayvan yetiştiriciliği ve besi sığırcılığı projeleri desteklenmemektedir (SYGM: Haziran 2016).

1.4.18.2.Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi

2003 yılında başlatılan Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi ile kırsal alanda ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan kişi ve ailelere, üretime katılmaları, gelir seviyelerini yükseltmeleri ve üretimde sürekliliklerinin sağlanması amaçlanmıştır. Fayda sahipleri proje bedelini faizsiz olarak ilk iki yıl ödemesiz, sonraki altı yıl altı eşit taksitte olmak üzere 8 yıl vade ile gerçekleştirilmektedir (SYGM: Haziran 2016).

1.4.18.3.Sosyal Hizmet Projeleri

Sosyal hizmet projeleri, dezavantajlı grupların dışlanma riskinin azaltılması amacıyla sokakta çalışan/yaşayan çocuklara, engellilere, yaşlılara, korunmasız kadın ve erkeklere, işsiz gençler ve yoksullara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılmasıdır. Sosyal hizmet projeleri geri ödemesiz olarak uygulanmaktadır. Sosyal Hizmet Projeleri, Engellilere Yönelik, Sokak Çocuklarının Rehabilitasyonu, Yaşlı ve Hastaların Evde Bakımı ve Aile Destek Merkezleri Projeleridir (*alt gelir gruplarındaki yoksul kadınların toplumsal entegrasyonunu arttırmak amacıyla açılan merkezlerde sosyal, sportif, kültürel ve mesleki kurslar düzenlenmekte aynı zamanda sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirilmektedir.*) (SYGM: Haziran 2016)

İKİNCİ BÖLÜM

2. SOSYAL YARDIM İSTİHDAM İLİŞKİSİ

Türkiye’de işgücüne katılımın ve kayıtlı istihdam düzeyinin düşük olması nedeniyle çalışma çağındaki nüfusun önemli bir kısmı sosyal sigorta sistemi dışında kalmakta, bu durum sosyal yardımlara olan ihtiyacı arttırmaktadır (UİS; a 2016).

Sosyal yardımların, işgücü ve ekonominin performansı üzerine etkileri, çalışacak durumda olanların çalışma isteğini azaltıp-azaltmadığı çokça konuşulup tartışılmaktadır (ŞENER, 2010: 6-7).

Yardım yapılacak kişilerin bu yardımı hak edecek düzeyde olup olmadıkları, yardım yapmak suretiyle zaten ‘tembellikleri’ sebebiyle yoksul hale gelmiş insanların daha fazla tembelliğe teşvik edildiği, işgücü olarak sisteme sokulabilecek bir kesimin âtıl bir durumda bulunmasına sebep olduğu vb. gerçeklerle sosyal yardımların eleştirdiği görülmektedir (Yılmaz ve Bulut, 2009: 87-88 aktaran Şahin, 2012; 44)

Yoksul kesimin en önemli gelir kaynağı, işgücü gelirleridir. Ancak, yoksul kesim; ya düşük gelirli işlerde (kayıtlı ya da kayıtsız) çalışıp, bir taraftan da sosyal yardım almakta, ya da işgücü piyasasından çıkarak, sosyal yardımlarla geçimini sağlamaktadır (Aydın :2012;7).

Yoksul kesimlerin yardımlara bağımlı hale getirilmesi ve yoksullukla mücadele kapsamında bu insanları yardıma ihtiyaç duymaktan kurtaracak esaslı çözüm mekanizmalarının geliştirilmemesidir (DDK, 2009: 10-11) Başarılı aktif iş gücü politikaları, sosyal yardımlara bağımlı nüfusu azaltma açısından da önem taşımaktadır (Şener, 2010: 8-9).

Gelişmiş ülkelerde sosyal yardımlara bağımlılığın azaltılması amacıyla aktif sosyal yardım politikaları geliştirilmiştir. Aktif Sosyal-Yardım uygulamaları; yoksullara yardım ile birlikte işgücü piyasasına girişlerini kolaylaştırıcı hizmetlerin sunulduğu uygulamalardır. Sosyal yardımlara duyulan ihtiyacın azaltılması için çalışabilir ve çalışamaz durumdaki yoksul kesimlere farklı sosyal yardım programlarının uygulanması önerilmektedir. Öyle ki, çalışamayacak durumda olan yoksulların düzenli sosyal yardımlarla desteklenmesi, çalışabilecek durumda olan yoksullar için sosyal yardım programlarının istihdam odaklı olarak şekillendirilmesi temeline dayanmaktadır (Aydın :2012;7).

Sosyal Güvenlik, tabii bir insan hakkı olup, devletin yürütmekle yükümlü olduğu bir politikadır. Bu açıdan sosyal güvenlik, sosyal yardım, sosyal hizmetler ve sosyal sigorta hizmetlerinin birbirini bütünlemesiyle oluşmaktadır. Özellikle gelirin yeniden dağılımı ve yoksullukla mücadele açısından sosyal güvenlik sistemleri içerisinde sosyal yardımlar çok önemli bir konuma sahiptir (Bulut ;57).

Kayıt dışı çalışan kesimin yanı sıra, hanede tek gelir kaynağının olduğu ve asgari ücretle çalışan, çocuklu hanelerde yoksulluk riski yüksektir. Sosyal yardımlar çoğunlukla sosyal sigorta kaydı olmayanlara yapılmaktadır. Bu durum da hem bireyleri kayıtlı çalışmaktan caydırabilmekte hem de kayıtlı çalışan ancak muhtaç durumdaki kişilerin sosyal yardımlardan daha az yararlanabilmesine neden olmaktadır (UİS; a 2016).

Sosyal Güvenliğin yoksulluğa karşı etkin bir araç olarak kullanılabilmesi için sosyal güvenlik tabanı genişletilmelidir. Kayıt dışılığın salt ücretli çalışanları değil, kendi hesabına ve yevmiyeli çalışanları kapsayan, bu anlamıyla geniş bir alana yayılmış bir sorun olduğu göz önünde tutularak politikalar geliştirilmelidir (Şener, 2010: 20).

Türkiye’de yoksullukla işsizlik arasındaki kuvvetli bağın, kayıt dışı istihdamın ve çalışan yoksulların varlığı ekonomik büyümenin hem yeterli düzeyde istihdam yaratmadığı hem de yaratılan işlerin kişileri yoksulluktan kurtarma noktasındaki yetersizliğe işaret etmektedir. (Metin; 2012- 148)

İşçilerde, iş bulamam ya da işin kaybetme endişesiyle, sigortasız çalıştırılmaya tepkisiz kalarak uygulamanın yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. (Oktar:2004; 266) Kayıt dışı istihdam, sosyal güvenlik açısından yasal işlerde çalışarak istihdama

katılan kişilerin, çalışmalarının ücret veya gün olarak hiç bildirilmemesi ya da eksik bildirilmesi olarak tanımlanabilir (SGK Erişim Kasım 2016).

Sosyal Yardım uygulamalarının dolaylı olarak sosyal sigorta suiistimallerini (özellikle sağlık sigortası uygulamalarında) ve kayıt dışı istihdamı tetiklediği görülmektedir. Sistemin etkin işlemesi, bilgi işlem ve koordinasyon tekniklerinin yetersizliği ve sosyal güvenlik ahlakını yerleşmemiş olmasından kaynaklanmaktadır (Bulut :63,64).

Toplumda kayıt dışı çalışmanın zararları konusunda yeterli bilinç ve bilgi sahibi olmamaları, kişilerin iş işten geçtikten sonra Sosyal Güvenlik Kurumuna gelmeleri ve haklardan yararlanamamalarına sebep olmaktadır (SGK Erişim Kasım 2016).

Kayıt dışı istihdamın sosyal ve ekonomik açıdan birçok olumsuz sonucu bulunmaktadır. Kısa ve uzun vadede kişilere ve ülke ekonomisine zararları bulunmaktadır. Kayıt dışı istihdam sonuçları işçi, işveren ve devlet açısından üç başlık altında ele alınmıştır. Çalışanlar, yeterli sağlık yardımı alamamalarından dolayı hastalık vakaları artmakta, iş kazası veya meslek hastalığı, analık durumlarında hak ve yardımlardan faydalanamamalarından dolayı da sağlıksız bir toplumun oluşmasını sağlamaktadır. İlerleyen zamanda emekli aylığına hak kazanamamaları, ölüm halinde eş ve çocuklara aylık bağlanamaması da ekonomik açıdan kişileri olumsuz etkilemektedir.

Devlet, prim kaybına ve sosyal güvenlik açıklarının artırması, açıkların kapatılabilmesi için bütçeden destek alınması, açıkların artırması, dolayısıyla gelir adaletsizliklerinin oluşmasına ve tatbikî toplumun ahlaki dejenerasyonuna sebep olmaktadır (SGK Erişim Kasım 2016).

Kayıt çalışma sistemi sadece sosyal yardımlar anlamında değil tüm ülkenin refah düzeyini etkileyen toplumsal bir yaradır. Tüm etkileri birlikte değerlendirilerek çözüm bulunması gerekmektedir.

Yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında bulunan kesimlerin fırsatlara erişimlerinin kolaylaştırılması yoluyla ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması temel amaçtır. Sosyal yardım-istihdam bağlantısı güçlendirilerek yoksul kesimin üretken duruma geçirilmesi ve istihdam edilebilirliğinin artırılmasına yönelik programlara devam edilecektir (Onuncu Kalkınma Planı). Çalışabilir durumdaki yoksul

vatandaşlar projelerle desteklenmekte, “Sosyal Yardım Sisteminin İstihdam ile Bağlantısının Kurulması ve Etkinleştirilmesi Eylem Planı” doğrultusunda işgücü piyasasına kazandırılmaları hakkındaki çalışmalar devam etmektedir (UIS; a 2016).

2.1. SOSYAL YARDIM VE İSTİHDAMA YÖNELİK DÜNYA ÜLKELERİ UYGULAMALARI

Sosyal yardımın çalışma şartına bağlı olarak hak edilmesi, genel olarak bir "hak ihlali" olarak algılanmamakta, sosyal harcamaların verimliliğini artıran, birey ile kamusal otoritelerin karşılıklı sorumluluğunu geliştiren bir "fırsat" olarak kabul görmektedir (Aksanyar:2015,187-188). Bu fırsatı avantaja çevirmek gerekmektedir. Sosyal yardımlara olan bağımlılığın ortadan kaldırılmasında etkili olduğu kesindir.

Sosyal yardımlarda hak etme koşulu olarak uygulayıcı kurumların belirlediği bir plan dahilinde iş arama faaliyetlerine devam etme, belirli eğitimlere ve gönüllü çalışmalara katılma, mesleki eğitime yönelik staj görme vb. gibi eylemlerde bulunma zorunluluğu, dünya genelinde yaygınlaşan uygulamalar olarak dikkat çekmektedir (Aksanyar:2015,187-188). Farklı mesleklere dair bilgi, beceri ve deneyim kazanma açısından faydalı olmaktadır. Kişi kendi mesleğinde iş bulamadığı zaman alternatif meslek gruplarında iş arama yetisine sahip olabilir. Aynı zamanda uzun zaman işsiz kalan birçok kişide görülen tükenmişlik sendromu rahatsızlığını da ortadan kaldıracaktır. Kişilerin aktif sosyal yaşantı içinde olmasını zorunlu kılmaktadır.

Dünya ülkelerinin uyguladığı programlar genel itibariyle değerlendirildiğinde Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya Kıtası uygulamalarının "gelişmiş", Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkeleri uygulamalarının "gelişmekte olan" uygulamalar olarak nitelenebileceği ikili bir ayrım yapılabilir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke uygulamaları yasal ve kurumsal altyapıları, hitap ettikleri hedef kitle, uygulama yöntemleri ve uygulama kapsamı, faydalanıcıların memnuniyet seviyesi, oluşturulan programların güçlü ve zayıf yönleri vb. gibi faktörler açısından farklılıklar göstermektedir. Bu ikili ayrımın genel özellikleri Tablo 3.1'de sunulmaktadır. (Aksanyar:2015,187-188)

TABLO 5: SOSYAL YARDIM- İSTİHDAM BAĞLANTISININ ETKİNLEŞTİRİLMESİ AMACI DOĞRULTUSUNDA AZGELİŞMİŞ VE GELİŞMİŞ ÜLKE UYGULAMALARININ KIYASLANMASI

GELİŞMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI		AZ GELİŞMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI
Güçlü yasal altyapı	Yasal Altyapı	Zayıf yasal altyapı
Güçlü yerel inisiyatif, STK'ları ve özel sektörle yüksek koordinasyon var	Kurumsal Yapı	Kamusal-merkezi bakış açısı, Sektörler arası koordinasyon zayıf
Genç yoksulluğu ve kadın yoksulluğu odaklı (Görelî yoksullar)	Hedef Kitle	Yoksulluğun en uç noktada etkilediği tüm gruplar (Mutlak yoksullar)
Yerel-bölgesel, belirgin hedef kitle (Azınlıklar, göçmenler, bölgesel yoksulluk)	Uygulama Kapsamı	Genel uygulama yapısı, ulusal bakış açısı
Mesleki eğitim, işbaşı eğitimi, özel sektörde işe Yerleştirme, gönüllü yerel hizmetler	Kullanılan Enstrümanlar	Kamu yararına çalışma programları, mikro kredi uygulamaları
Sosyal dışlanmayı azaltma, yoksulluk kısır döngüsünü kırma, bireyi yetkinleştirme	Temel Hedef	Krizden kurtarma, yoksulluğun görülür Şiddetini kısmi olarak azaltma
Güçlü kurumsal yapı, bireye-olaya özgü, durum yönetimi esaslı	Uygulama Biçimi	Geçici süre ile kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, genel uygulamalar
Poraktif bakış, orta-uzun vadeli hedefler	Bakış Açısı	Reaktif bakış, kısa vadeli hedefler
Temel hedef, sürekli ve istikrarlı çabalar	Yeni iş alanları Oluşturma	İkincil hedef, tesadüfi örnekler
İstihdama yönelik hedefler ağırlıklı	Program Yoğunluğu	Sosyal yardım düzenlemeleri ağırlıklı
Genel itibariyle düşük	Memnuniyet Seviyesi(Katılı mcı)	Genel itibariyle yüksek
Güçlü kurumsal yapı, uygulama zenginliği, kamusal aktörler dışındaki aktörlerin katkıları	Güçlü Yanları	Az gelişmiş ekonomi, düşük işgücü ücretleri, enformel ekonominin mikro krediye fırsat veren yapısı
Yüksek beklentiler, yaşlanan nüfus	Zayıf Yanları	Zayıf kurumsal kapasite, bilgi-tecrübe eksikliği, öz kaynaklar dışındaki finansman kaynaklarına bağımlı olur.

***Kaynak:** Dünya ülkeleri uygulamalarının genel görünümü dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Oluşturulan programların uygulaması sonrasında katılımcıların geribildirimlerinden elde edilen sonuçlara göre ağırlıklı olarak eleştiriler, düşük ücretli işlerde çalışma baskısı, katılımcının yaşadığı mekâna uzak işlerin önerilmesi, bireyin vasfına uygun işlerin önerilmemesi, uygulayıcı kurumların katılımcılara yönelik önyargılarının varlığı, yeni iş imkanları oluşturulması gayretlerinin yetersizliği noktalarında toplanmaktadır (Aksanyar:2015,187-188). Bu programlara katılmamaları halinde hiç iş sahibi olamayacakları, hiç gelir elde edemeyecekleri göz önünde bulundurularak eleştirilere olumlu bir gözle de bakmak gerekmektedir.

2.2. SOSYAL YARDIM VE İSTİHDAMA YÖNELİK TÜRKİYE UYGULAMALARI

2 Mart 2010 tarihli Ekonomi Koordinasyon Kurulu Toplantısında “Sosyal Yardımlar ile İstihdam Bağlantısının Kurulması” konusu görüşülmüştür. İstihdamla sosyal yardım sistemi bağlantısının etkinleşmesine yönelik eylem planları hazırlanmış ve kurumlar arasından protokoller imzalanmıştır. Bu protokollerin işlerliğinin devamı amacıyla yönelik Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında 2012’de ayrıca bir protokol imzalanarak yeni bir iş birliği adımı atılmıştır (İŞKUR, 2013: 54).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal güvenlik Bakanlığı arasında üstlenilen başlıca yükümlülükler; İŞKUR ‘a yönlendirilen sosyal yardım alıcılarının işe yerleştirilmesi zorunlu olanların bilgilerinin sağlanması, Sosyal yardım alıcılarının istihdama kazandırılacak şekilde sosyal yardım sisteminin ailelerden farkındalık oluşturulması, Çalışmasına engel bir durumu olmayan yoksul insanlara verilen para yardımının çalışmalarını teşvik edecek düzeyde yapılandırılmasının sağlanması, Sosyal yardım alanların istihdama yönlendirilmesi konusunda Sivil toplum Kuruluşları ile iş birliğine gidilmesi, Ailelerde çalışabilecek bireylerin İŞKUR kapsamındaki hizmetlerden yararlanmaları konusunda bilinçlendirmesi, Sosyal yardım almak amacıyla SYDV’ lere başvuran bireylere rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunması, İŞKUR’a yönelik yapılan bireyler içerisinde acil olarak çalışması gerekenlerden İş ve Meslek Danışmanları (İMD) ’na yönlendirilenlere rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunularak açık iş pozisyonlarına yerleştirilmeleri, Yardımcı alıcılarının kayıtlı çalışmaya özendirilmesine yönelik sunulan hizmetlerin kayıtlarının tutulması, Büyük oranda kayıt dışılığın yaşandığı küçük işletmelerin kayıtlı sektöre geçişinin özendirilmesi yer almaktadır.

Sosyal yardım istihdam bağlantısının kurulması konusunda 2014 ve 2018 yıllarını içeren Onuncu Kalkınma Planı’nda dile getirilmiştir. Kalkınma Planı’nın devamında ayrıca yoksul kesimlerin üretken duruma getirilmelerini destekleyen programlar ve istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına yer verilerek sosyal yardım istihdam bağlantısının güçlendirilmesi yolunda atılacak adımlar hakkında bilgi verilmiştir (T.C. Kalkınma Bakanlığı. 2013: 46-47)

Sosyal yardım istihdam ilişkisi kapsamında yönetilen sorularda; ücret karşılığında işgücüne katılma durumları ve istekleri göz önünde bulundurularak yardım

alıcılarının çalışma iş hayatıyla olan ilişkileri değerlendirilmiştir. Aktif olarak iş arama durumları, iş tecrübeleri, çalıştıkları/çalışmakta oldukları sektör ve iş ararken kullandıkları kanallar gibi sorularla alıcıların çalışma hayatıyla olan bağlantıları belirlemeye çalışmıştır. (ARSLAN. 2014: 21-22)

İstihdam- Sosyal Koruma İlişkisinin Güçlendirilmesine Yönelik olarak; sosyal yardım alanlardan çalışabilir durumda olanların tamamına iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunulması ve çalışan yoksulların oranı 2023 yılına kadar yüzde 5 seviyesine düşürülmesi hedeflenmektedir edilmiştir (UIS; a 2016). Hedef kitlede yer alan çalışabilir durumdaki sosyal yardım yararlanıcılarının çalışma hayatına kazanımları amaçlanırken aynı zamanda mevcut çalışma hayatında var olan kişilerin yoksulluk skalasından çıkmaları yani ekonomik refah ta hedeflenmektedir.

2.3. İSTİHDAMA YÖNELİK SYDGM FAALİYETLERİ

Yoksullukla mücadelede istihdama yönelik sosyal politikaları üçe ayırabilmek mümkündür. Bunlar, girişimcilik teşvikleri, geçici süreyle de olsa istihdamlarının sağlanması ve yoksul kimselerin istihdam piyasasına entegre etmeye yönelik çalışmalar olarak sıralanabilir (Odabaşı, 2009; 51). İşgücü piyasasında sürekli ve düzenli olarak yer alamayan kişiler, ekonomik olarak zorda kalmakta dolayısıyla yoksul sınıfında yer almaktadırlar.

Asgari ücretle geçimini sağlayamayan insanlar hem biraz daha yüksek ücret almak hem de yardım imkânlarından yararlanmak için kayıt dışı istihdamı tercih edebilmektedir. Kayıt dışı istihdamı önlemek için alınabilecek tedbirlerden biri de sosyal yardımlardan yararlanma kriterlerinin gözden geçirilmesi, her bireyin koşullarına göre yardımların belirlenmesi olmalıdır (ŞENER, 2010: 20)

13.02.2014 Tarih ve 2014/1 Sayılı Fon Kurulu Kararı ile “Sosyal Yardım ve İstihdam Arasındaki Bağlantının Etkinleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” Kabul edilmiş olup, mevcutta hak sahibi olan hane içerisinde kişi ya da kişilerin sosyal güvenli olarak işe girmeleri durumunda Şartlı Eğitim Yardımlarının devam etmesine karar verilmiştir (SYGM: Haziran 2016). Bu kapsamda sosyal yardım alan vatandaşların, Sosyal Güvenlik sistemi içerisinde yer almaları ve sistemde kayıtlı

kalmaları teşvik edilmektedir. Sosyal yardım-istihdam bağlantısı kapsamında istihdamı teşvik yardımları ve müeyyide programı aşağıdaki şekilde uygulanmaktadır.

- *Kişinin iş görüşmesine gitmesi ve işe başvuru/kabul aşamasında gereken sağlık raporu, fotoğraf vb. giderleri için bir yıl içinde azami 3 kere olmak üzere 40 TL ile 100 TL arası yardım verilmektedir.*
- *Kişinin işe yerleşmesi durumunda, aynı yıl içinde bir defaya mahsus olmak üzere, on altı yaşından büyükler için belirlenen aylık asgari ücretin brüt tutarının 1/3'ü kadar nakdi yardım verilmektedir.*
- *Kişinin işine düzenli olarak devam etmesi durumunda kömür, eğitim ve gıda yardımı talebi öncelikli olarak değerlendirilmektedir.*
- *Şartlı Eğitim ve Sağlık Yardımlarından mevcutta faydalanmakta olan kişilerin ya da bu kişilerin hanesinde bulunan herhangi birinin Sosyal Güvenlikli işe yerleşmesi durumunda 1 yıl boyunca Şartlı Eğitim ve Sağlık Yardımları kesilmemektedir.*
- *Hanede yaşamakta olan hedef kitleden bir kişinin, istihdama veya istihdam kazandırıcı faaliyetlere haklı bir neden olmadan katılım sağlamaması durumunda, müeyyide olarak ilgili haneye düzenli merkezi yardımlar dışında Mütevelli Heyetince herhangi bir nakdi yardım yapılmamaktadır*

2015 Yılı İstihdam Yardımları kapsamında, İşe başlama yardımı 715 kişiye 291.510 TL, İşe yönlendirme yardımı 869 kişiye 66.410 TL'dir (SYGM: Haziran 2016). Bu rakamlar 869 kişinin herhangi bir işe girebilmek için ön görüşmeye gittiği ve bu konuda desteklendiği ancak bu kişilerden 715'inin işe başlama faaliyetine yöneldiğini ifade etmektedir. Kişilerin çalışma hayatına devam edip etmedikleri hakkında elimizde istatistiki bir bilgi bulunmamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3-SOSYAL YARDIMLARIN KAYITDIŞI ÇALIŞMAYA ETKİLERİ VE ALINABİLECEK ÖNLEMLER (MERKEZEFENDİ İLÇE ÖRNEĞİ) ALAN ARAŞTIRMASI

3.1.MERKEZEFENDİ İLÇESİNİN TARİHÇESİ;

02.11.2012 tarihinde kabul edilen 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve 27 İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 04.12.2012 tarihinde resmî gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle Denizli İlinde Merkezefendi ve Pamukkale adıyla iki ilçe kurulmuştur.

Merkezefendi İlçesine merkezdeki 42 mahalle, 2 belde ve 6 köy mahalle olarak bağlanmış ve Merkezefendi İlçesi sınırları içerisinde 50 mahalle oluşmuştur. İlçe yüzölçümü yaklaşık 28.242 hektardır (Merkezefendi Bel. 2016/ Kasım).

3.2. MERKEZEFENDİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI;

Her il ve ilçe de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının bir an önce kuruluşunu öngören 1986/11 sayılı Barbakanlık Genelgesi gereği; İlçe kurulumu

yapılmak üzere iş ve işlemleri başlatılmıştır. 14.08.2014 tarihinde 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında faaliyetlerine başlamıştır.

Merkeze fendi SYDV Mütevelli Heyeti 2004 yılında 5263 sayılı yasada yapılan son değişiklikle oluşturulan Mütevelli Heyet Üyelerinden oluşmaktadır. Kaymakam Başkanlığındaki Merkeze fendi SYDV” nin Mütevelli Heyeti toplantıları her hafta Salı günü saat 09.30 da gerçekleşmektedir.

Merkeze fendi SYDV, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün tahsis ettiği; 1 Vakıf Müdürü, 2 Yardımcı Hizmet Görevlisi, 4 Büro Görevlisi, 6 Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi olmak üzere 13 kişilik Norm kadro ile çalışmaktadır. Ayrıca Hizmet alımı yöntemi ile 1 Güvenlik Görevlisi ve 1 Temizlik personeli istihdam edilmektedir. Merkeze fendi SYDV’ ye Fon Kurulundan aylık 194.700,00 TL. Periyodik pay gönderilmektedir. Ayrıca Ramazan ve Kurban Bayramları öncesi birer periyodik pay tutarında, Ocak ve temmuz aylarında yarım periyodik pay tutarında olmak üzere 3 periyodik pay geliri bulunmaktadır. Merkeze fendi SYDV’de;24.179 hane dosyası bulunmaktadır. Bu dosyalardan 509 tanesi yabancı uyruklu vatandaşlara aittir.

Tablo 6: Merkeze fendi İlçesi Hane Dosyaları Mahalle Dağılımı

MURATDEDE MAH.	1956
KARAMAN MAH.	1625
DEĞİRMENÖNÜ MAH.	1337
AKKONAK MAH.	1268
MEHMET AKİF ERSOY MAH.	1082
SÜMER MAH.	942
SIRAKAPILAR MAH.	929
SEVİNDİK MAH.	928
MERKEZ EFENDİ MAH.	896
ADALET MAH.	859
GÜLTEPE MAH.	821
YENİ MAH.	766
İLBADE MAH.	709
SELÇUK BEY MAH.	695
YENİŞEHİR MAH.	673

SARAYLAR MAH.	267
BAŞKARCI MAH.	254
ÇAKMAK MAH.	249
YENİŞAFAK MAH.	194
AŞAĞIŞAMLI MAH.	155
ŞİRİNKÖY MAH.	118
ALTINDERE MAH.	117
AKÇEŞME MAH.	94
HACİEYÜPLÜ MAH.	77
BARBAROS MAH.	74
ZAFER MAH.	73
HALLAÇLAR MAH.	72
BEREKETLER MAH.	69
GÖVEÇLİK MAH.	59
YEŞİLYAYLA MAH.	57

KARAHASANLI MAH.	650
BAHÇELİEVLER MAH.	582
ESKİHİSAR MAH.	511
SERVERGAZİ MAH.	498
GÜMÜŞÇAY MAH.	485
ŞEMİKLER MAH.	449
GERZELE MAH.	436
1200 EVLER MAH.	325
ALPASLAN MAH.	293
ALTINTOP MAH.	271

HİSAR MAH.	52
KUMKISIK MAH.	48
ÜZERLİK MAH.	44
BOZBURUN MAH.	35
KADILAR MAH.	32
SARUHAN MAH.	25
KAYALAR MAH.	23
ÇELTİKÇİ MAH.	22
SALİHAĞA MAH.	18
BARUTÇULAR MAH.	15

* Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kayıtları Kullanılarak veriler elde edilmiştir.

Mahalle dağılımı Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kullanılarak tarafımda hazırlanmıştır. Mahallenin yoğunluğuna göre sıralama yapılmıştır. 1956 hane dosyası ile en yoğun müracaatçının bulunduğu mahalle olan Muratdede Mahallesindeki kişilerin akrabalık ve hemşerilik bağlarının kuvvetli olduğu tespit edilmiştir.

TABLO 7: MERKEZEFENDİ İLÇESİ HANE DOSYALARI YAŞ DAĞILIMI

Müracaatçının Yaşı	Hane Sayısı
104	1
97	5
96	2
95	5
93	6
92	12
91	22
90	23
89	27
88	27
87	51
86	35
85	44
84	61
83	71
82	45
81	37
80	37
79	44
78	45

Müracaatçının Yaşı	Hane Sayısı
57	145
56	194
55	137
54	205
53	225
52	249
51	289
50	308
49	297
48	370
47	393
46	361
45	414
44	419
43	504
42	494
41	449
40	519
39	542
38	525

77	37	37	589
76	60	36	606
75	42	35	657
74	65	34	579
73	50	33	568
72	60	32	578
71	58	31	580
70	53	30	594
69	52	29	602
68	71	28	712
67	72	27	711
66	93	26	830
65	61	25	733
64	73	24	688
63	110	23	710
62	106	22	730
61	131	21	605
60	124	20	498
59	92	19	308
58	114	18	55

* Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kayıtları Kullanılarak veriler elde edilmiştir.

Yaş dağılımı Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kullanılarak tarafımda hazırlanmıştır. Tablolardan anlaşılacağı üzere müracaatların büyük çoğunluğu 20-55 yaş arasında gerçekleşmektedir. Yaşlı insanların daha kanaatkâr oldukları, 35 yaş üstü müracaatların büyük çoğunluğunun öğrencisi olduğu gerekçesi ile ekonomik destek istedikleri gözlemlenmiştir. Genç yaştaki müracaatlara GSS gelir tespiti müracaatlarının yoğunluğunu arttırdığı da göz ardı edilmemelidir. Ayrıca bu çalışma küçük çaplıda olsa bir yaşlanma haritası da içermektedir.

TABLO 8: MERKEZEFENDİ İLÇESİ KİŞİ BAZLI HANE DOSYA SAYILARI

1 kişilik hane	3855
2 kişilik hane	3215
3 kişilik hane	5388
4 kişilik hane	6067
5 kişilik hane	2898
6 kişilik hane	1038
7 kişilik hane	423
8 kişilik hane	187

9 kişilik hane	99
10 kişilik hane	50
11 kişilik hane	20
12 kişilik hane	15
13 kişilik hane	14
14 kişilik hane	4
15 kişilik hane	2
16 kişilik hane	2
18 kişilik hane	1
23 kişilik hane	1

* Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kayıtları Kullanılarak veriler elde edilmiştir.

Hanelere ait kişi bazlı dosya sayıları Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kullanılarak tarafınca hazırlanmıştır. Müracaatların büyük çoğunluğu 3 ve 4 kişilik çekirdek ailelerden oluşmaktadır. Tek kişiden oluşan yalnız yaşayan aile sayısı da oldukça çoktur. Göç ile gelen ve genel yargı olarak geniş aile tarzında yaşantısı olduğunu varsaydığımız kişilerin kültürel olarak uyum sağladıkları görülmektedir. 10 kişi ve üzerinde kişi sayısına sahip olan aileler Yabancı uyruklu (Suriyeli) ailelerdir.

Kişiler EK-1 de yer alan Başvuru Kayıt Formları ve Evli iseler eşleri ile birlikte kendilerine ait kimlik fotokopileri ile Vakfımıza müracaat edebilmektedir. Ayrıca kendilerinden herhangi bir belge (Hanede yaşayan engellilere ait Sağlık Kurul Raporu Hariç) istenilmemektedir. Müracaatlarının ardından Nüfus Müdürlüklerinde (ADNKS) kayıtlı olan adreslerine hane ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Kişilerden alınan beyanlar ve Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (BSYBS) üzerinden alınan merkezi inceleme bilgileri doğrultusunda talepleri; muhtaçlık sınırı olarak belirlenen net asgari ücretin 3/1'inden az olmak üzere kişi başına düşen gelir hesaplanarak değerlendirilmektedir

TABLO 9:2015 OCAK-ARALIK DÖNEMİ MERKEZEFENDİ SYDV AMACA YÖNELİK YARDIMLAR

2015 OCAK-ARALIK DÖNEMİ MERKEZEFENDİ SYDV AMACA YÖNELİK YARDIMLAR							
S.N	YARDIM	AYNI KİŞİ SAYISI	MİKTAR	NAKDI KİŞİ SAYISI	MİKTAR	TOPLAM KİŞİ SAYISI	TOPLAM MİKTAR

1	SAĞLIK YARDIMLARI	4	8.716,83 ₺	10	6.237,85 ₺	14	14.954,68 ₺
2	EĞİTİM YARDIMLARI			28	4.410,00 ₺	28	4.410,00 ₺
3	GIDA YARDIMI	273	22.628,35 ₺	1.464	325.250,00 ₺	1.737	352.228,35 ₺
4	GİYİM YARDIMI	175	14.289,58 ₺			175	14.289,58 ₺
5	KÖMÜR YARDIMI	1.072	390.765,38 ₺			1.072	390.765,38 ₺
6	NAKDİ YARDIMLAR	1.296	50.265,32 ₺	3.927	925.565,40 ₺	5.223	975.830,72 ₺
7	KİRA YARDIMI			79	25.182,00 ₺	79	25.182,00 ₺
8	EV ONARIM YARDIMI	1	10.000,00 ₺	2	8.000,00 ₺	3	18.000,00 ₺
9	EV EŞYA YARDIMI	26	19.045,69 ₺			26	19.045,69 ₺
10	YANGIN YARDIMI			16	30.500,00 ₺	16	30.500,00 ₺
11	YABANCI UYUKLU VATANDAŞLAR			10	2.400,00 ₺	10	2.400,00 ₺
12	PROJE YARDIMLARI	375	64.713,06 ₺			375	64.713,06 ₺
13	İSTİHDAM YARDIMLARI			104	15.070,00 ₺	104	15.070,00 ₺
TOPLAM		3.223	583.524,21 ₺	5.641	1.342.715,25 ₺	8.864	1.930.589,46 ₺

* Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kayıtları Kullanılarak veriler elde edilmiştir.

S.N	YARDIM TÜRLERİ	KİŞİ	MİKTAR
1	ŞARTLI EĞİTİM YARDIMLARI	1.591	527.397,87 ₺
2	ŞARLI SAĞLIK YARDIMI	563	164.675,00 ₺
3	ŞARTLI GEBELİK YARDIMI	11	1.485,00 ₺
TOPLAM		2.165	693.557,87 ₺

* Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kayıtları Kullanılarak veriler elde edilmiştir.

S.N	YARDIM TÜRLERİ	RED	KABUL	TOPLAM MİKTAR
1	EŞİ VEFAT ETMİŞ KADINLARA YÖNELİK YARDIM PROG.	130	32	653.250,00 ₺
2	MUHTAÇ ASKER AİLESİ YARDIMI	49	43	179.250,00 ₺
3	MUHTAÇ ASKER ÇOCUK YARDIMI	5	6	6.000,00 ₺
4	2022 YAŞLI AYLIĞI	213	97	1.325.828,32 ₺
5	2022 ENGELLİ AYLIĞI	307	155	3.175.037,99 ₺
6	2022 ENGELLİ YAKINI AYLIĞI	27	53	351.771,47 ₺
7	ÖKSÜZ YETİM YARDIMI	30	51	30.000,00 ₺

TOPLAM	761	437	5.721.137,78 ₺
---------------	------------	------------	-----------------------

* Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kayıtları Kullanılarak veriler elde edilmiştir.

S.N	GENEL SAĞLIK SİGORTASI		
1	GSS	G0	1.844
2	GSS	G1	4.287
3	GSS	G2	737
4	GSS	G3	93
TOPLAM	6.961		

* Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi Kayıtları Kullanılarak veriler elde edilmiştir.

Sosyal Yardımlaşma Vakıfları tarafından, başvuru, sosyal inceleme ve muhtaçlık kararları verilen Şartlı Eğitim, Sağlık Yardımları ve Düzenli Merkezi Yardımlara (EVEBYYP, MAY, MAÇY, 2022 Aylıkları ve ÖYAÇ) ilişkin aylık ödemeler SYDGM tarafından ödeme öncesi “Merkezi İncelemeleri” güncellenerek, PTT Bank aracılığı ile kişilerin T.C. Kimlik numaralarının son hanelerine bakılarak isimlerine yatırılmaktadır. Bu ödemeler için Vakıflara kaynak aktarımı yapılmamaktadır. Bu nedenle yardımlar Amaca Yönelik yapılan ödemeler ve diğer ödemeler olmak üzere ayrı ayrı ifade edilmektedir. Genel Sağlık Sigortası Gelir Tespitine yönelik iş ve işlemler gerçekleştirildikten sonra Sosyal Güvenlik Kurumuna online olarak iletilmekte ve ayrıca yazışmaya gerek kalmaksızın işlemler tamamlanmaktadır.

Merkezefendi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına kayıtlı kişilerin Bütünleşik Sistem üzerinden bir ön inceleme yapıldıktan sonra hane ziyaretleri yapılarak derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak bu çalışma oluşturulmuştur.

3.3 Araştırmanın Amacı

Sosyal Yardımlaşma Vakıflarından yapılan yardımların, önyargıların tersine kişileri tembelleğe itecek düzeyde tüm temel ihtiyaçları karşılayabilir seviyede olmadığı, ancak bazı yardım programlarının kriterlerini yerine getirebilmek için kişilerin kayıt dışı çalışmayı tercih edip etmediklerini tespit etmektir. Kişilerin yardımlar harici hangi gerekçelerle kayıt dışı çalıştıklarını tespit ederek çözüm önerileri getirmeyi hedeflemektedir.

3.4 Çalışmanın Yöntemi

Merkezefendi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım alan 20 aile ile derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak kişiler ve aileleri ile bizzat hanelerine ziyaretleri yapılarak bilgilere ulaşılmıştır. Görüşmeler, demografik bilgilerinin, sosyal yardımdan yararlanma şekilleri ve sosyal güvence kayıtlarına yönelik bilgilerin yer aldığı açık uçlu ve kapalı sorularla veriler toplanmış ve metin halinde düzenlenmiştir. Hane ziyaretleri ailelerin durumlarına göre 25-40 dk. Arasında sürmüştür. Tüm ziyaretler 01.11.2015-30.12.2016 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

3.5. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırma da, kişilerle yüz yüze görüşerek veriler toplanmış ve bilimsel olmasına özen gösterilmiştir.. Görüşülen kişiler Merkezefendi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan kişilerle sınırlı tutulmuştur. Görüşme sırasında kişilerin eşleri olmadan cevap vermek istememeleri nedeniyle; birkaç kez hane ziyaretleri tekrarlanmış, hatta bazı görüşmeler iptal edilerek yeni hane ziyaretleri yapılmak zorunda kalınmıştır. Vakıf Müdürü olmam ve uzun zamandır aynı şehirde aynı işi yapmam sebebiyle, vatandaşlar beni, ben de vatandaşların birçoğunu yakinen tanımaktayım. Bunun avantajları olmakla birlikte yardım taleplerinin değerlendirilmesinde etkisi olacağı düşüncesiyle bazı sorulara çekimser cevaplar alınmıştır.

3.6 Görüşmeci Bilgileri:

3.6.1.Demografik Bilgiler;

Görüşmenin ilk bölümünde kişilerin demografik bilgileri yer almaktadır. Cinsiyet, Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Hanede Yaşan Engelli Bireyler Dahil Kaç Kişinin İkamet Ettiği, Haneye Ait Gelir- Gider Tutarları ve Çalışan kişi sayısı hakkında genel bir çalışma yapılmıştır.

Görüşmecilerden yedisi kadındır. On üçü erkektir. Kişilerin cinsiyet ayrımına bakılmaksızın, bekar ise kendileri ile görüşülmüş, evli olmaları halinde her iki eş ile de iletişim kurulmuştur. Kayıt dışı çalışma üzerine tespit edilebilmesi adına böyle bir örneklem tercih edilmiştir.

On altı evli çift ile görüşülmüş olup, diğer dört görüşmeciden ikisinin eşi vefat etmiş, ikisi ise bekar (Boşanmıştır). Ortalama hesaplaması yapılması halinde dört

çocuk sahibi oldukları ve dört hane dışında kalanların 1 çalışanı, iki hanenin ise hiç çalışanın olmadığını tespit edilmiştir.

Katılımcıların ikisinin eşi vefat etmiş, üçü boşanmış diğerleri ise evlidir. Tek ebeveynli aileler ekonomik olarak daha çok zorlandıklarını ifade etmekle birlikte genel kanaat olarak eşinden boşanan kadınlar daha iyi ayaklarının üzerinde durabilmekte, fakat erkekler daha çok zorlanmaktadır.

Merkezefendi SYDV'ye kayıtlı dosyalara bakıldığında büyük çoğunluğun 20-55 yaş aralığında yer aldığı görülmektedir. Örnekte yer alan 20 kişinin yaş aralığı; 26 – 35 yaş arası iki, 36 – 45 yaş arası on iki, 46 – 55 yaş arası beş ve 56 yaş üzeri bir kişiden oluşmaktadır. Yaş ortalaması ise 43 'tür. Buda bize sosyal yardım yararlanıcılarının orta yaş grubunda yer aldığını göstermektedir. Orta yaş grubunun yardıma ihtiyaç duyması, Türk toplumun sosyo-kültürel yaşantısının bir gereği gibidir aslında. Genç yaştaki bireyler ailelerinin yanında kalır ve sorumlulukları daha azdır. Sağladıkları kazançları daha tutarsız harçayabilmekte ya da risk almaktan çekinmemektedirler. Ancak, evli ve çocuk sahibi bireyler kazançlarının yanı sıra gider kalemlerini de iyi hesaplamalı ve zorunlu ihtiyaçları doğru tespit etmek zorunda kalmaktadır.

Haneler genelde tek çalışan, bir veya birden fazla bakıma muhtaç küçük çocuk veya eğitim çağındaki bireylerden oluşmaktadır. Ancak ilerleyen yaşlarda ise okul çağındaki çocuklar ya evlenerek handen ayrılmakta ya da kendileri kazanç sağlayan bireyler haline gelmektedir. Bu durumda orta yaşın üzerindeki kesimin yardım ihtiyacını azaltmakta hatta bazen hiç ihtiyaç duymaz hale getirmektedir.

Katılımcıların on altısı ilk okul, üçü orta okul ve biri lise mezunudur. Yaptıkları işler eğitim seviyelerinin kendilerine sıkıntı yaratmayan, günübirlik işler veya hiç diploma gerektirmeyen tecrübe ve deneyime dayalı mesleklerdir.

Hane büyüklükleri 1 ila 10 arasında değişen ailelerin azami geçinebilmek için ortalama 2.950,00 TL ihtiyaçlarının olduğunu beyan ettikleri tespit edilmiştir.

Yedi ailemiz kendilerine ait evlerde, ikisi ailelerine ait kira ödemedi kaldıkları hanelerde ve on bir ailemiz ise kirada kalmaktadır. Çoğunluğu kiracı olan yararlanıcıların kaldıkları evler genel itibar ile, düşük ücretli olarak tercih edilmektedir. Buda konutun sağlıksız, yetersiz ve eski binalardan oluşmasına sebep vermektedir. Kira ödemedi ailelerine ait evlerde ikamet edenler, kendilerini kiracılara göre daha

emniyette ve rahat hissetmektedir. Kendilerine ait evlerde kalanlar ise tüm varlıklarını bu evlere sahip olabilmek için harcadıklarını ifade etmektedir.

Hanelerden altında engelli bireyler, hatta bazı ailelerde birden fazla engelli bireyler bulunmaktadır. Bu hanelerden ikisinde “Ağır Engelli” bireyler bulunmakta ve ASPİM’den “Evde Bakım Aylığı Almaktadır.” 18 yaşından küçük engelli bireylerin ise ailelerine 2022 Engelli Yakını Aylığı bağlanmaktadır. İki ailede ise hane reisleri kronik rahatsızlıkları nedeniyle Engellidir.

3.6.2. Görüşmecilerin Sosyal Yardım Bilgileri

Ailelerin hangi gerekçelerle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına başvuruda buldukları ve ne tür yardımlardan yararlandıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

G2 *Eşim vefat etti, ağır engelli oğlumla birlikte yaşıyoruz. Oğluma baktığım için çalışma durumum söz konusu değil. Evde çalışacak başka kimse de yok. Evde bakım aylığı ve 2022 engelli maaşı ile geçimimizi temin ediyoruz.*

G3 *“Yılda bir kömür, Ramazan ve Kurban bayramlarında birde okul başlarında yardım alırım. Onun haricinde yardım istemem.*

G7 *“Hurdacılık yapıyorum. Ancak bazı sinirsel problemler nedeniyle ellerim titriyor. Tedavi görüyorum. Eşim de tedavi görüyor. Zaten bu nedenle yardıma muhtaç hale geldik. Vakıftan ve belediyeden aldığımız yardımlarla geçimimizi temin ediyoruz.*

G10 *“Kışın evdeyim. Yazın köye gider arazide çalışırım. Eşim yevmiye usulü şoförlük yapıyor. Kazancımız yetersiz geliyor.”*

Görüşmecilerden birçoğu ilkokul seviyesinde eğitime sahiptir. Herhangi bir mesleğe sahip olmalarına rağmen bu iş koluna ait yeterlilik belgeleri bulunmamaktadır. Bu durum iş bulma ve istihdama katılımlarını olumsuz etkilemektedir. Bu durum aynı zamanda sosyal yardıma başvuran kişilerin eğitim seviyelerinin de düşük olduğu tespit etmektedir.

G1 “SRC, Piskoteknik belgeleri almak için kurslara yazıldım. Ancak sınavı geçemedim. Zamanında okumadık, yaş ilerleyince de kafa almıyor. Algılama zayıf kalıyor. İmkânım oldukça çocuklarımı okutacağım.”

G18 “Yevmiyeli inşaat işçisiyim. Çocukluktan bu yana çalışıyorum. İnşaatın her türlü zorluğunu, detayını bilirim ama herhangi bir belgem yok.”

G20 “Bizim gençliğimizde kızları okutmazlardı. Babalarının zulmünden iki büyük kızım da okuyamadı. Meslek sahibi olmadıkları, okumadıkları için kayıt dışı ve düşük ücretli işlerde çalışıyorlar.”

Görüşülen yirmi hanede yüz on dört aile bireyi mevcuttur. Aile üyelerinde on sekizi engellidir. On sekiz engelli bireyden üçü aile reisidir. On beşi ise çocuktur. Üç çocuğumuz ise ağır engelli ve bakıma muhtaç konumdadır. Kişilerin kendilerinin veya çocuklarının engelli konumunda olması, sağlık, gıda vb ihtiyaçlarının fazlaşması nedeniyle sosyal yardımlara olan gereksinimini arttırmaktadır.

G1 “İki çocuğun %25 ve iki çocuğumda %50 zihinsel gelişim geriliği mevcut. Çocuklarım adına çok memnunum. Hem örgün eğitim hem de özel eğitim alıyorlar. Memnun kalmadığımızı iletmemiz halinde kuruluş değişimini hemen gerçekleştiriyorlar. Sadece sağlıklı olsalar daha mutlu olurduk. Keşke daha fakir ama daha sağlıklı olsaydık. Eşim çocuklarımız ile ilgilendiğinden çalışmıyor. Hatta çoğu zaman bende işimden sık sık izin almak zorunda kalıyorum.”

G2 “Oğlum Hasan doğduktan 6 ay sonra teşhis kondu. O gün bugündür hayat mücadelem devam ediyor. Eşim kısa bir süre sonra cezaevine girdi, ardından vefat etti. Elimden geldiğince çocuğumun ihtiyaçlarını karşılıyorum ancak makinalara bağlı olduğu için hiç kimseye bırakıp gidemiyorum. Birkaç yakın arkadaşına cihazları kullanmayı öğrettim. Onlar gelip bakıcılık yaptığı sürede çarşı pazar işlerine gidebiliyorum. 24 saat evde kapalı kalmak benimde ruhumu sıkıyor. Kardiyolojiden sıra aldım Anjo olmam gerek ama bakıcı ayarlamadan kendi tedavime bile gidemiyorum.”

G4 “%64 şeker, tansiyon ve ortopedik rahatsızlıklarım nedeniyle engelliyim. 2022 kapsamında 3 ayda bir engelli maaşı alıyorum. Çalışmama engel değil ki; pazarlarda balık temizleme işi yapıyorum. Ağır işlerde elbet çalışmam. Yaşım da müsait değil. Kendimin herhangi bir mesleği de yok. Hani bi iş bilsem belki yapardım.”

G5 “Kızım Şerife artık 25 yaşına geldi. Bakmam değil bakarım, gözümün nuru, canım benim o. Eşim çalıştı hep eve de yardım eder, ekonomik olmasa da ben ona destek olurum.”

G9 “%59 Epilepsi rahatsızlığımdan dolayı raporum var. 2022 kapsamında 3 ayda bir engelli maaşı alıyorum. Aynı zamanda Bayramyerinde simit satışı yapıyorum. Çok kazandırmıyor ama SYDV’ den aldığım desteklerle yetiyor.”

Ağır Engelli bireylerin ise kendi psikolojik sıkıntıları nazarında bakan kişinin de hem fizyolojik hem de psikolojik rahatsızlıkları ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde çalışma yaşı 18-64 yaş aralığı olarak bilinmekteyse de mevcut çalışma şartlarında bu aralık gerçeklikten uzaktır. İlerleyen yaşlara sahip kişiler iş bulmakta zorlanmaktadırlar.

G4 “64 yaşına geldim ben. Şeker, tansiyon hastalıklar aldı gitti başını. Gençlikte umursamadım, nerde yediysek orda kalktı. Ama şimdilerde zor geliyor, mesleğimiz yok. İşverenler işe almak istemiyor.”

G 5 “Ben özürlü kızıma bakıyorum, Eşim 69 yaşında, artık çalışmıyor. Yaşına bağlı rahatsızlıkları var. Zaten iş de vermiyorlar.”

Hane büyüklükleri, eğitim çağındaki çocukların sayısı da ekonomik olarak ailelerin yoksulluklarını arttıran bir etkidir. Hiç çalışanı olmayan üç hane, bir çalışanı olan on beş hane, iki ve daha fazla çalışanı iki hane bulunmaktadır. Hanede yaşayan kişi sayısının çok, çalışan kişi sayısının az olması ekonomik yoksunluk içinde olmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle sosyal yardımlara ihtiyaç duymaktadırlar.

G5 “Eşim özürlü kızımıza baktığı için ASPİM’ den evde bakım aylığı alıyor. Onun çalışması mümkün değil. Kız doğdu doğalı eve ekonomik

desteği yok. Gençlikte ikimizde çalışırdık. Gerçi devletten Allah razı olsun şu bakım maaşı çıktıda rahatladık”

G6 *“Hanımım daha önce tekstilde çalışıyordu. Çocuklarının doğumu sonrası bakacak kimsemiz olmadığından işi bıraktı. Tekrar çalışmak istiyor. Fakat bu kez yaşı nedeniyle iş bulamıyor, bulduğu işlerin çalışma şartları ağır, vardiya sistemi var. Eve, çocuklara yetişemiyor. Çocuklar okuldan gelince kapı duvar olmuyor. Zamanda kötü kimseye güvenip bırakıp gidemiyoruz. Evde iki küçük çocuk olmuyor.”*

G19 *“Sekiz çocuğum okuyor. Önceden olsa bu çocuklar bu kadar okumazdı. Bırak kızın üniversiteye gitmesi ortaokul, lise bile uzaktı. Okul okumak masraflı iş. Her ne kadar kitapları devlet verse de bitmiyor dertleri. Çocuklar okumasa ben hiç yardıma ihtiyaç duymam.”*

Eşi vefat eden veya boşanan kadınların, çocuk bakımı, ev ekonomisi gibi tüm ihtiyaçları tek başına yüklenmek zorunda kalması sorumlulukları daha arttırmaktadır. Hem gelir elde edebilmek hem de çocuklarının bakımını üstlenebilmek için vasıfsız ve günöbirlik işlerde çalışmakta ya da hiç çalışmamaktadırlar. Ekonomik yoksunlukla karşı karşıya kaldıkları için sosyal yardıma olan ihtiyaçlarının da arttığı gözlemlenmiştir.

G20 *“Eşimden boşandım. Zaten yokluğu varlığından daha iyi. Hem eve bakmadığı gibi, içkisi, kumarı, dayağı derken üste bide benim kazancıma engel oluyordu. Allaha emanet 5 çocuğum var. İşin kötüsü geç kaldım ben bu adamdan ayrılmakta, bak işte benim büyük kız babasının zulmünden kaçayım derken gitti vardı bi hayırsıza şimdi oda boşandı. Allahtan çoluk çocuğu karışmadan yolun başında akli başına geldi. Gerçi benim boşanmam da ona bu konuda güç vermiştir. İki kızlar bide ben günlük işlerde çalışarak geçimimizi sağlamaya çalışıyoruz.”* Parçalanmış ailelerinin çocukları da aile kurmakta veya kurdukları düzeni sürdürmekte zorlanmaktadır.

G12 *“Eşim yangında vefat edince 5 çocukla kaldım ortada, önce bu çocuklara nasıl bakarım diye çok düşündüm. Sağ olsun benim kız Kader, 17*

yaşında ama çekip çeviriyor evi. Kardeşlerine de bakıyor. Yardımlarla bir şekilde ayakta kalıyoruz. Ele muhtaç olmadık hiç.”

Sosyal yardım olgusunu devlet politikası olarak görüldüğü, hak temelli işlemlerin yapıldığı özümsemiği görülmektedir. Öyle ki alınan yardımlardan dolayı hiçbir çekingenlik ya da eksiklik hissetmemekteler ve başkalarına muhtaç duruma düşmediklerini rahatlıkla ifade edebilmektedirler.

G2 *“Eşim vefat edeli 8 yıl oluyor. Hem anne hem baba olmak zor. Oğlum ağır engelli olunca, kızıma bakamadığım için ASPİM’e verdim. Eşim başımızda olsaydı, ne kızımdan ayrı kalırdım nede sosyal yardıma muhtaç olurdu.”*

Görüşmecilerden on üçünün kirada kaldıkları görülmektedir. Genel itibariyle sağlıksız, küçük, soba ile ısınan ve düşük ücretli evler tercih edilmektedir. Her ne kadar düşük ücretli de olsa aylık giderler kira kalemleri nedeniyle artış göstermekte ve ekonomik olarak sıkıntıları nedeniyle sosyal yardıma daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Ev sahibi olan ile kiracı olan kişiler arasında ekonomik özgüven olarak çok büyük farklılıklar bulunmaktadır.

G4 *“Yalnız yaşıyorum, %67 engelliyim, 2022 maaşım ile geçiniyorum. Evim kira olmasa, Sosyal Yardımlaşmaya müracaat etmem. Yeter bana maaşım.”*

G8 *“Ay dediğin çabuk geçiyor. Kira hemen geliyor. Yeri geliyor, yemiyor içmiyor ama kiramızı ödüyoruz. Buradan çıksak ne fayda; yine kiracı olacaksın, en azından çocukların okuluna yakın, mahalleye alıştık. Hem yeni ev masraf demek. Taşınması vs. birde kirayı hemen yükseltiyorlar. Biz eski kiracı olduğumuzdan kiramız uygun yoksa bugün çıksak ev sahibi hemen zam yapar öyle katar yeni kiracıyı.”*

G10 *“Yaz dönemi tarlada çalışıyorum. Evimiz kira, bu nedenle kış dönemi zorda kalıyoruz.”*

Görüşmecilerden yedi tanesinin evi kendilerine aittir. Evlerini ailelerinden gelen destekler ve uzun yıllar süren birikimlerle sahip oldukları, birçoğunun sadece barınma ihtiyacını karşılayacak nitelikte olup, herhangi bir lüks içermediği tespit edilmiştir.

Gayrimenkul kayıtlarının olmasının, sosyal yardımlar da hak sahipliğini etkilememesi gerektiği yönünde genel bir görüş hakimdir.

G5 “Memleketten gelirken her şeyi sattık geldik, tarlaları, inekleri, koyunları hatta traktörü bile sattık. İşte hepsini bu eve yatırdık. Başımızı sokacak bir evimiz olsun gerisi gelir dedik.”

G15 “Düğünde takılan altın akçemiz vardı, biraz aileler destek oldu. E birde meslek inşaatçılık olunca, her gün başka yere gidiyoruz denk geldi aldık bu evi. Önceleri kötüydü. Elimden her iş gelir benim, her yerini yeniden yaptım desem yalan olmaz, Elime para geçtikçe malzemesini aldım, İş olmadığı günler tamir ettim. Hepsi birden olmaz zaten, 5 yıldır emek harcıyorum bu eve. Ama artık istediğimiz gibi oldu.”

G19 “Babam köyden az para gönderdi. Biz yedi kardeş hepimiz inşaatta çalışıyoruz. Ortak para biriktirdik. Önce arsayı aldık. Hepimiz inşaattan anlayınca azar azar malzeme alıp yaptık. E kolay değil, üç kat, çift daire yaptık. Bi çatı katına küçük oğlana yaptık mı? evle işimiz biter.”

3.6.3. Görüşmecilerin Çalışma Hayatlarına ve SGK Kayıtlarına İlişkin Bilgiler

Görüşmecilerden dördü ev hanımıdır. Sekiz tanesi inşaat sektöründe, ikisi şoförlük yapmakta, biri seyyar satıcılık, biri ev hizmetlerinde çalışmakta, ikisi hurdacılık yapmakta ve birisi de balıkçılık yapmaktadır. Hiçbirinin mesleki yeterlilik belgesi bulunmamaktadır. Beş kişi hiç sosyal güvenlik sistemine dahil olamamışken on beş kişinin ise farklı zamanlarda kayıtları yapılmış ancak uzun süreli sistem içinde kalamamışlardır. Prim yatırılan sürelerde sürekli giriş çıkış yapılmış ve eksik gün bildirimleri yapılmıştır.

G2 “Hayatım boyunca düzenli bir işte çalışmadım. Evlenmeden önce, ev işleri yapardım. Ailenin geçimini babam temin ederdi. Evlendikten sonrada eşim evi geçindirdi. Ben ev hanımıyım. Oğlumun bakımını tek başına üstlendiğim için çalışma imkânım bulunmamaktadır. Eşimin çalıştığı dönemde kaydı olsaydı şimdi Anne- oğul onun maaşını alırdık. Belki kızımdan ayrılmak zorunda da kalmazdım.”

G3 “Ben ev hanımıyım. Evin geçimini eşim sağlar. Eşi inşaat sektöründe çoğunlukla kayıt dışı çalışmaktadır. Resul bey ile yapılaşma görüşmede; taşeron firmalarda veya babam ve erkek kardeşlerim ile birlikte toplu iş kesip alarak çalışırız. Aile olarak alınan bu işlerde bir kardeşim elektrik-su işleri yaparken bir kardeşim çatı ustası yine kendim de inşaata dair tüm işleri biliriz. Dayanışma ile çalışırız. Tüm binanın işini kesip alma ile pazarlık usulü anlaşarak yaparız. Bu şekilde anlaşmalı yapılan işlerde mesai kavramı olmaksızın işi tamamlar daha çok kar elde ederiz. Bu şekilde iş kesip alma imkânımız olmadığına günlük çalışırız. Uzun süreli çalışılan firmaların SGK girişlerini yapar. Sosyal güvenliğin kendisi ailesi ve geleceği için öneminin farkında olmakla birlikte çok önemsememektedir. Yaşım genç, prim süresi dolup emekli olamayanlar var, ilerde çocuklarımızda bize bakar.

G4 “%67 engelliyim. Hep gününbirlik işlerde çalıştım. Hiç doğru dürüst bir işim olmadı. Mesleğim de yok. Rahatsızlıklarım nedeniyle kayıtlı ya da kayıt dışı herhangi bir işte çalışma imkânım da yok.”

G5 “69 yaşına girdim ben, 2022’den yaşlılık maaşı alıyorum. Hanım da ASPİM’ den evde bakım aylığı alıyor. Yardımlarla geçiniyoruz. Çocuklarımızın mesleği olmasını, ileride emekli olmalarını isterim.”

Müracaatçının çalışma imkânları bulunmamaktadır. Sosyal Yardım çatısı altında bulunmaları, tembellik ya da refah bağımlılığı değil, sağlık problemleri ve çalışma kısıtlılıklarından kaynaklanmaktadır.

G7 “Hurdacılık yapıyorum. Eşim SGK’lı işe başladı. Bende daha önce SGK’lı çalışıyordum. Kimseye de muhtaç değildik. Ancak bazı sinirsel problemler nedeniyle ellerim titriyor. Tedavi görüyorum. Kapalı alanda kalamıyorum. Boş durmaktansa Hurdacılık yapayım dedim. Hem iyi geliyor sokaklarda gezmek. Evde kapalı kaldım mı daha kötü oluyorum. Eşim yeni girdi işe oda bir müddet romatizma tedavisi gördü. Zaten o zaman başvuru yaptık Vakfa, ikimizde işten çıkınca geçinemedik bir müddet.”

Kayıt dışı çalışmayı tercih etmedikleri; daha çok sağlık sorunlarının neticesinde mağduriyetleri nedeniyle yardıma başvuru yapmışlardır.

G8 “Evlenmeden önce; aileme yardım ettim. Evde, köyde bulunan her işi yaptık. Eşim inşaatlarda çalışıyor. Çalıştığı firmalar çoğunlukla SGK' sını yatırıyor ama günleri eksik bildiriyorlar. Bazıları ise iş az ise hiç kayıt yaptırmıyor.”

Kayıt dışı çalışmayı kendileri tercih etmemekle birlikte; SGK kayıtlarının tamamen işverenin keyfiyetine kaldığını ifade etmektedir. Aslında inşaat sektörüne yönelik olarak kayıt zorunluluğunu getiren yönetmelikler bulunmakla birlikte, tam anlamıyla uygulamaya konulamadığı görülmektedir. Sağlık sorunları ve gelecek kaygıları ağır bastığı için kişi hiçbir şekilde kayıt dışı çalışmayı düşünmemektedir

G9 “%59 engelli raporum var.2022'den engelli maaşı alıyorum. Simit satışı yapıyorum. Kazancımız ne ki SGK kaydımızı yaptıralım. İş bulamadığım için kendimin de yatırma imkânım yok. Eşi Tekstilde çalışmış. Çalıştığı dönemde SGK kaydı yapıldı. Ancak bu sefer benim 2022 maaşının kesildi. SGK kaydı nedeniyle değil, muhtaçlık kriteri nedeniyle maaşınız kesildi dediler. Şimdi de çalışıyor hanım, kayıt dışı olunca geliri tespit edemiyorlar. Maaş da kesilmiyor. Zaten yeterince primi yok, emekli de olamayacak ne gerek var.”

Yardım alabilmek için eşi ve kendisi kayıt dışı çalışmaktadır. Kişi sosyal yardımlara ve SGK' ya ait mevzuat bilgisine sahip olduğu için bu yolu tercih etmektedir. Kayıt dışı çalışan kişinin net geliri tespit edilmediği için muhtaçlık hesaplamasındaki eksikliği fark etmiş durumdadır. (Bu durumda olanlar için SYDV' ler beyan esaslı çalışmaktadır.) Ayrıca eşinin SGK prim gün sayıları ve yaş hesaplamalarını yaparak emeklilik imkanlarını değerlendirmiş ve bu konuda kazanç elde etmediğini tespit etmiştir.

G10 “Kışın evdeyim. Yazın köye gider arazide çalışırım. Tarlada çalışan yevmiyecinin SGK' sı olmaz. Hem üç gün çalışmanın primi yatsa ne olur. Ne işe yarar ki? Eşim yevmiye usulü şoförlük yapıyor. Araç sahibi ile öyle anlaştılar. Kayıt vb. bir şey yok. Olsa da yetmiyor ki kazandığımız biz yine gelir Vakfa başvururuz.”

Mevsimlik işlerde SGK kayıtlarının yapılabileceği konusunda bilgi sahibi değildir. Kayıtlı ya da kayıtsız çalışmanın kendisine, sağlık şartlarına veya ülke refahına olan etkilerini bilmemektedir.

G11 “İnşaat sektöründe çoğunlukla kayıt dışı, SGK'lı olduğumuzda da firmalar çoğunlukla eksik prim yatırır. İş bulduğumuza şükrediyoruz. SGK tamamen işverenin vicdanına kalmış bir şey, bunun için pazarlık yaparak bulduğumuz işten olmak istemiyoruz.”

Sektör olarak ağır bir beden işçiliği gerektiren inşaat sektöründe çalışanlar, genel itibar ile eğitim seviyesi düşük, çoğunlukla kendilerini ifade etmekten yoksun durumdadır. İşverenler bunu kendi lehlerine çevirerek ekonomik kazanç elde ederken hem kişinin haklarını çiğnemekte hem de ülke ekonomisini kötü etkilemektedir. İlerleyen zaman içerisinde çalışma yaşının dışına çıkan bu kişiler soyo-ekonomik yoksunluk içine girerek mağdur ve muhtaç duruma gelmektedir.

G12 “İnşaat sektöründe, tarlada bahçede ne iş olsa yaparım. Sosyal güvencesini çalıştığı firmaların ara ara ödediklerini beyan eder. SGK' yatırılrsa bile 5 çocuk var bende, hanım yok biliyorlar, yardım alıyorum ben. Sıkıntı olmadı şimdiye kadar.”

G13 “Çocuklarının küçük olmasa çalışırım bende, evin bir eksiğini karşılarım, çocuklarımin ihtiyaçlarını daha iyi temin ederiz. Eşim İnşaat sektöründe çalışıyor. Böbrek yetmezliği rahatsızlığı var. Her gün işe gidemiyor. Ama yıllardır çalıştığı firma sanki her gün çalışıyormuş gibi SSK'sını yatırıyor. Ara boşluklar yevmiyesinden kesilsin ama primleri tam yatsın diye anlaştılar. İsterse bir kuruluş yardım vermesinler, hiç önemli değil. Tedavi olmazsa, ilerleyen zamanlarda hiç çalışamayacak. Malulen bile emekli olur. Hem biz hem çocuklarımin geleceği için mutlaka SGK primlerimiz yatırılmalı.”

G15 “Eşim inşaat sektöründe çalışır. Çalıştığı firmanın farklılığına göre ara ara SGK kaydı yapılıyor. Eşimin çalıştığı yetiyor bize. SSK yatmasa olmaz. O da gelecek için lazım.”

G17 “Hurda toplayarak geçimimi sağlıyorum. Bir mesleğim yok. Başka işten anlamam, kazandığım da bize yetiyor.”

G18 “Yevmiyeli inşaat işçisiyim. İnşaat sektöründe zaman zaman kayıt dışı, zaman zaman SSK’ lı ama eksik prim gün sayılı çalışılır. Köklü firmaların elemanları belli, onlarda hepsine değil asıl kadrosuna SSK yatırır. Ne kadar yevmiyeli desek te bizim günlük ücretlerimiz yüksek. Asgari ücretle insanlar hem her gün çalışıyor hem de onların kazancı bize yetmez. Daha az gün çalışıp daha çok kazandığımız oluyor”

Kayıt dışı çalışanların gelirlerini belirlemek ve doğru beyanları almak SYDV’ler için oldukça zor bir konudur. Kayıtlı çalışanların hem gelirleri belli hem de yararlanıcı oldukları kriterler daha nettir. Ancak kayıt dışı çalışan kişi bi hafta, on gün ya da üç aydır işsiz olduğunu beyan ettiğinde, bu durumun tersi ispat edilemediği için beyanı doğru kabul etmek durumunda kalmaktadır.

G19 “İnşaatlarda kardeşlerim ile berber iş kesip alma yöntemi ile çalışıyoruz. Bazen ayda üç asgari ücret hatta daha fazlasını kazandığımız olur. Ama sürekli değil tabi. İşi toplu alınca işverende kendin oluyorsun. SGK kaydı herkes kendisi yaptırır olur. Ortaklaşa bir bina yaptık. Oraya çok para gömdük, şimdi 5 öğrencim var. Duruma göre aylık 8-10 gün prim yatırdığım oluyor.”

Primi kendileri yatırdığı için, öncelikleri farklı olduğunda bu konu ikinci plana atılmaktadır. Kişi yaş ve prim gün sayılarını hesapladığını bu nedenle gün sayısını ayarladığını ifade ediyor. Para yatırdığı aylar ile yatırmadığı ayları dengeliyor.

G16 “Babamdan kalan SSK ölüm aylığı alıyorum. Evde örgü işi yapıyor hem de çocuklarıma bakıyorum. Şimdi bir işe girsem Çocuklar küçük, bakıcı problemim var. Birde bakıcı parası vereceğim. Elime daha az para geçecek. O yüzden bu şekilde daha avantajlı.”

G20 “Günlük ev ve merdiven temizlik işlerine gidiyorum. Herhangi bir mesleğinin yok. Babamdan kalma dul-yetim maaşını alıyorum. Çocuklarımla ihtiyaçlarını yalnız karşıladığım için düzenli bir işe giremiyorum. Sık sık izin almak problem oluyor. Kızlarımla da SGK kayıtları yok. İş yerleri SGK kaydı yapmayı bırakın asgari ücret bile ödemiyor. Yeni boşanan kızımın psikolojik olarak toparlanmaya ihtiyacı var. Yoğun bi işte çalışamaz. İş yeri onu idare ediyor diye itiraz etmiyoruz.

Diğer kızımın ise yaşı küçük. İş deneyimi yok. İlerleyen zamanda ikisini de SGK'lı işe yönlendireceğim. Hayatları kurtulur. Emekli olurlar.”

Her iki görüşmeci de, Sosyal Güvenlik Siteminden ve sosyal yardımlardan birlikte yararlanmakta aynı zamanda kayıt dışı işlerde çalışmaktadır. Kayıtlı bir işte çalışmaması ise sosyal yardım alma amacıyla değil, sosyal güvenlik sisteminden faydalanma hakkından vazgeçmeden hem çalışabildiği hem de sosyal yardım alabildiği için ekonomik refahının daha yüksek olmasıdır.

G14 *“Ev hanımıyım ben. Eşim inşaat işlerinde çalışır. Aslında yardıma ihtiyacımız yok. Halimiz vaktimiz yerinde. Memlekettekiler demiş eşime, birde buda konu komşu yardım alanlar var. Hep duyarız evi, arabası olan yeşil kart alıyor diye. Bide biz şansımızı deneyelim dedik. Aslında ben hiç gelmezdim ama eşim sen bir git dedi. Hep sigortası yatıyor. Müracaatta sordum memurlara, eskisi gibi değil, bir T.C. Kimlik numaramı istedi; hep mal varlığı, çalışan çocuklar, arabalar hatta kiracı bile çıktı o bilgisayarda. Evvel gibi değil artık, kandırmak zor. Bu evi, köydeki tarlaları, arabaları bile başkasının üstüne yap dediler. Kim uğraşacak onunla. Hem haram olur öyle. Siz mağdurlara verin yardımı.”*

Sosyal Yardımlara olan ön yargının irdelenmesi amacıyla hiçbir yardım programından yararlanmayan kişi ve ailesi özellikle çalışmaya eklenmiştir. Ev halkından kadın ve erkek ayrı ayrı öngörülere sahiptir. Kadın mevcut ekonomik şartlarının yardım almaya uygun olmadığını ve kendince bir vicdani sorumluluk içinde olduğunu dile getirmektedir. Erkek ise, gerek kulaktan duyma bilgileri teyit için, gerekse sisteme olan güvensizliği nedeniyle başvuruda bulunup sonuçlarını görmek istemiştir.

G15 *“Ev hanımıyım ben. Çocuklar okula gidip geliyor. Evde onlarla ilgileniyorum. Eşim inşaat sektöründe çalışır. Çalıştığı firmanın farklılığına göre ara ara SGK kaydı yapılıyor. SSK'lı çalıştığım dönemde, kızımın engelli maaşı kesiliyor. Bu konuda düzenleme yapılmasını talep ediyoruz. Aslında maaşımız kesilmese biz başka yardıma muhtaç olmayız. Eşimin çalıştığı yetiyor bize. SSK yatmasa olmaz. O da gelecek için lazım.”*

Sosyal Güvenlik kapsamındaki kişilere muhtaçlık sınırı kriterleri doğrultusunda yardım yapılmaktadır. Ancak 2022, EVEBYYP, MAAAY, MAÇY, ÖYÇYP ve ŞNT gibi düzenli yardımların ayrı ayrı kriterleri bulunmaktadır. Bu kapsamda BSYBS her ödeme döneminde tüm Türkiye genelinde güncelleme yapmakta ve kriterleri taşımayan kişilerin ödemelerini göndermemektedir. Kişi eğer mağdur ise diğer sosyal yardımlarla desteklenebilir. Fakat kriterleri taşımadığı sürece düzenli yardımlardan yararlanamaz. Eğer durumunda değişiklik var ise tekrar müracaat imkanları bulunmakta ve talepleri yeniden değerlendirilmektedir.

G17 *“Hurda toplayarak geçimimi sağlıyorum. Bir mesleğim yok. Başka işten anlamam, kazandığım da bize yetiyor. Yardım almak için kayıt dışı çalışmakta neymiş. Yapılan yardımın en az asgari ücret tutarında ve aylık olursa o zaman kayıt dışı çalışır insan. Yoksa yapılan bu üç aydan üç aya 200-300 TL yardımlara güvenip te çalışmam azlık yapmak mantıklı değil. Avrupa mı burası her ay düzenli yardım yapılacak. Adam da o paraya güvenip çalışmayıp evde oturacak. Bir kere bizim sistemlerimiz düzgün değil. Ben hem kendim için hem toplum için hem de dünya için çok önemli bir iş yapıyorum. Ama kıymetini bilen yok. Yurt dışında koca koca tesisler kuruluyor bu iş için bizde ise önemsenmediği gibi aşağılıyor insanlar.”*

G18 *“Yevmiyeli inşaat işçisiyim. Önce SSK’lı çalışınca çocukların eğitim yardımları kesiliyordu. Şimdilerde o da olmuyor. Benim bu konuda bir sıkıntım yok.”*

Kayıt dışı çalışanların gelirlerini belirlemek ve doğru beyanları almak SYDV’ler için oldukça zor bir konudur. Kayıtlı çalışanların hem gelirleri belli hem de yararlanıcı oldukları kriterler daha nettir. Ancak kayıt dışı çalışan kişi bir hafta, on gün ya da üç aydır işsiz olduğunu beyan ettiğinde, bu durumun tersi ispat edilemediği için beyanı doğru kabul etmek durumunda kalmaktadır.

SONUÇ

Sosyal Yardımlar, yoksulluğu ortadan kaldırmakta yetersiz kalmakta; daha çok geçici çözümlerle muhtaçlığı hafifletmekte kullanılmaktadır. Kişiler mevcut gelirlerinin yetersizliği nedeniyle yardımlara ihtiyaç duymaktadır.

Birçok lisansüstü çalışmada, ekonomik yoksulluk içindeki kişilerin, işsizlik oranlarına, işgücü piyasasına etkisi, sosyal güvenlik sistemi içindeki yerleri ve sosyal yardımların bu faktörleri ne kadar etkilediği hakkında araştırmalar yapılmaktadır. Güneş, Bulut, Şener ve Metin çalışmalarında, sosyal yardımların kayıt dışı istihdamı teşvik ettiği yönündeki görüşleri; 3294 sayılı Kanununun 4/7/2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan ek-4 fıkra olarak kaydedilen “*Ayrıca, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmakla veya bu kuruluşlarca aylık veya gelir bağlanmış olmakla birlikte, Fon Kurulunca belirlenecek ölçütlere göre; hane içindeki kişi başına düşen geliri, on altı yaşından büyükler için belirlenen aylık net asgari ücretin 1/3’ünden az olan kişilerden fakir ve muhtaç durumda bulunanlar da bu Kanun kapsamındadır.*” maddesinden önce belirtildiği görülmektedir. Daha açık bir ifade ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Sosyal Güvenlik Kurumuna tabii kişilere de muhtaçlık sınırı belirlenmesi kaydı ile yardım yapmaktadır.

Çalışabilir durumdaki, sosyal yardım yararlanıcılarının istihdama teşvik edilmesi ve sürdürülebilir gelire sahip olarak yoksulluktan kurtulmaları amacıyla; kendi işlerine sahip olabilecekleri gelir getirici, KASDEP ve Sosyal Yardım- İstihdam Bağlantısı projesi kapsamında desteklenmektedir. Merkezefendi ilçesinde ikamet eden ve sosyal yardım başvurusunda bulunan vatandaşlara yönelik; *Sosyal Yardımların Kayıt Dışı Çalışmaya Etkileri ve Alınabilecek Önlemler* tespit edilmeye çalışılmıştır.

Sosyal yardım alıcılarının büyük çoğunun dul (Eşi Ölmüş), bekar (Boşanmış), evli ama ayrı yaşayan bireylerden oluştuğu veya evlilik bağı bulunan hanelerde sosyal yardıma başvuran kişilerin kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Her ne kadar bu durum erkeklerin evin geçimini temin etmekle sorumlu oldukları ve yetersiz gelire ulaştıkları için yardım almayı gurur meselesi haline getirdiği yönünde yorumlansa da eşleri ile yapılan görüşmelerde gıda, giyim ve eğitim ihtiyaçlarını, giderilmesi ve ev ekonomisinin dinamiklerini kadınların düzenlediği tespit edilmiştir. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan Şartlı Eğitim, Sağlık ve Gebelik yardımları ile

Muhtaç Asker Ailesi Yardımlarının kadınlara verilmesinin doğru ve yerinde tespit edildiğini kanıtlamaktadır.

Sosyal yardım alıcılarının büyük çoğunluğunun 20 ile 55 yaş aralığında yer aldığı, 4-6 kişiden oluştukları, 3 ve üzeri çocuğa sahip oldukları ve çocuklarının eğitim hayatında yer aldığı, genel itibarla tek çalışanın bulunduğu görülmüştür. Ailelerde harcama yapılan gider kalemlerinin kira, gıda ve eğitim sıralamasında olduğu bilgilerine ulaşmıştır. Gelirin gidere göre yetersiz kalması nedeniyle kişiler sosyal yardıma ihtiyaç duymaktadır.

Sosyal yardım alanların büyük çoğunluğunun ilköğretim ve ortaöğretim mezunu kişilerden oluştuğu, mesleki yapı açısından ise, ağırlıklı olarak inşaat sektöründe çalıştıkları; kadınların ise çalışmadıkları ve ev hanımı oldukları, çalışanların ise kayıt dışı işlerde çalıştıkları, aylık ortalama gelirlerinin yetersiz olduğu, gelirin mevsimsel olarak farklılık gösterdiği zaman zaman yükseldiği, zaman zaman azaldığı, Bayramlarda, kış döneminde ve okul açılış zamanlarında daha çok yardım ihtiyacının bulunduğu bu dönemde giderlerini karşılayamadıkları tespit edilmiştir. Bu kapsamda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca yapılan, Ramazan ve Kurban Bayramı öncesi *Gıda Yardımı*, Eğitim Öğretim yıl başlarında yapılan *Eğitim Materyali Yardımı* ve kış dönemleri yapılan *Kömür* yardımlarının yerinde ve doğru tespit edildiğini kanıtlamaktadır.

Sosyal yardımlardan yararlanabilmek için muhtaçlık kriterlerini taşımak gerekmektedir. Sosyal yardımlar gelir durumu olmayan, çok düşük seviyede gelire sahip olan çalışmayan, çalışanı olmayan veya kayıt dışı çalışanı olan kişileri kapsamaktadır. Ailelerin çalışan kişilerine ait SGK prim kayıtları Bütünleşik Sosyal Bilgi sistemi üzerinden tespit edilmektedir. Sosyal yardımlardan yararlanmak isteyen kişiler, işverenle anlaşarak kayıt dışı çalışma eğilimine girmekte veya kendileri kayıt dışı çalışmayı teklif etmektedirler. Kayıt dışı çalışanların gelirleri gerçek olarak bilinemediğinden muhtaçlık hesaplamalarını yapmak oldukça zordur. Kayıt dışı çalışma sosyal güvenlik açıklarını ve sosyal yardımlara olan gereksinimi arttırmaktadır. Kişiler sisteme kayıtlı olmadığı için işsizlik oranları artmakta, adaletsiz gelir dağılımı oluşmakta ve en nihayetinde ülke refahını olumsuz etkilemektedir.

Kişiler, sosyal güvenlik sistemi içerisinde yer almanın veya almamanın fayda ve zararları konusunda doğru tespitler yapamamaktadır. Sisteme yapılmayan prim ödemelerini elden nakit olarak işverenlerden tahsil etmeleri karşılığında elde edilen kazançtaki artış, günlük yaşam koşullarını idame ettirme adına daha cazip gelmektedir. Oysa kısa vadede sağlık hizmetlerinden, iş kazası ve meslek hastalığı, analık, geçici iş görmemezlik veya işsizlik, uzun vadede ise malullük, yaşlılık, dul-yetim aylıkları, cenaze ve düğün ödeneklerinden yararlanamamaktadırlar. Ticari taksi ve dolmuş sürücüleri, tarım ve orman işleri ile ev hizmetleri gibi işlerde çalışanların, part-time veya kısmi süreli olarak kısa vadeli sigorta kolları aracılığıyla sigorta primlerinin ödenebildiği hakkında bilgi sahibi değildirler.

Sonuç olarak, yararlanıcıların genellikle eğitim seviyelerinin düşük olmasının, herhangi bir mesleği olmayan veya mesleğine ait yeterliliği bulunmayan nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmalarını ve kayıt dışı çalışmaya ait bilgi eksikliklerini arttırdığı, gelirlerinin yetersiz kalması nedeniyle yardım kurumlarına başvuru yaptıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Sosyal yardımlardan faydalanma kriteri hakkında bilgi sahip oldukları fakat sosyal güvenlik sisteminin avantajlarını bilmedikleri veya eksik bilgilere sahip oldukları, yardım miktarlarının düşük olmasından dolayı kişileri tembelliğe itmediği ve yardım alabilmek için kayıt dışı çalışmayı tercih etmedikleri tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

3294 sayılı Kanun Ek 4. Maddesi ve 2014/1 sayılı Fon Kurulu Kararınca; hane muhtaçlık kriterlerini taşıması halinde sosyal yardımlardan yararlanabilmektedir. *Düzenli Merkezi Yardımlar* için de bu maddelerin uygulanması gerekmektedir. Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına tabii olunması tüm yardım programlarından yararlanma kistası olarak belirlenmemelidir. Bu uygulamanın, kayıt dışı çalışmanın önüne geçmede bir etken olacağı düşünülmektedir.

2022 sayılı kanun kapsamında muhtaçlık kriteri baz alınmakla birlikte; 18 yaş altı engelli yakın aylığının mevzuatı farklıdır. Sosyal güvenceye sahip kişilerin eşleri engelli ve kriterleri sağlıyor ise engelli maaşından faydalanabilmektedir. Ancak muhtaçlığı tespit edilmesine rağmen anne ya da babanın sosyal güvencesi olması halinde engelli yakın aylığı bağlanamamaktadır. Bu konuda da mevzuat güncellemesi yapılması gerekmektedir.

Günlük ev temizliği ve tarla işlerinde SGK kaydının yapılabildiği; bununla ilgili mevzuat güncellemeleri yapıldığı ve işlemlerin kolaylaştırıldığı hakkındaki Kamu Spotları mevcuttur. Fakat bu hizmetin sağlandığı kişilerin eğitim düzeyleri göz önünde bulundurularak; bilinçlendirme çalışmaları ve kişilerin anlayabileceği şekilde mahalle aralarında, okullarda yani yerelde bilgilendirmeler yapılabilir.

Özellikle vakfın hedef kitesinde yer alan mevsimlik olarak çalışılan, inşaat sektöründe çalışan kişiler; hem ağır ve tehlikeli konumda çalıştıkları hem de bilgilendirme konusundaki eğitim eksiklikleri göz önünde bulundurularak Mesleki Yeterlilik Belgeleri almaları yönünde firmalar aracılığı ile bilgilendirilmeli hatta zorunlu tutulmalıdır. Bu konudaki denetimler arttırılabilir. Halk Eğitim Müdürlükleri mesleki yeterlilik, kişisel gelişim ve daha birçok konuda eğitim ve yeterlilik kursları açmaktadır. Mesleki yeterliliği olmayan kişilere Yaşam Boyu Öğrenmenin devam ettiği ve kendi mesleklerinde veya yeni mesleklere yönelik alabilecekleri hizmetlerin tanıtımı sağlanabilir.

Vakıf çalışanları İŞKUR hizmet noktası yetkilisi olarak gerekli yönlendirmeleri yapamamaktadır. Vakıf işlemlerinin yoğunluğu nedeniyle vakıf personeli sosyal yardım faydalanıcıları ile iş bulma konusunda yeterince ilgilenememektedir. Sosyal Yardım

faýdalanıcıları iş arama becerilerini, yeterliliklerini bilmemektedir. Vakıf hizmet binalarına gelmeyi mecburi görmekte ancak iş bulabilmek için İŞKUR hizmet binalarına gitmeyi tercih etmemektedir. Kişilere bir kurumda iki farklı hizmetin sunulabilmesi ve hizmet akışının daha hızlı ve etkin işleyebilmesi amacıyla işin uzmanı olan İş ve Melek Danışmanlarının vakıf binalarında (Vakfın bulunduğu il veya ilçenin istihdam alanları ve yoğunlukları göz önünde bulundurularak) görevlendirilmeleri değerlendirilmelidir

SYDV-İŞKUR iletişim ağı, teknolojik ekipman ve personel eksiklikleri desteklenmeli ve güçlendirilmelidir. Çalışabilir durumdaki SYDV yararlanıcıları için hazırlanan genelgelerin uygulanabilirliği artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKSANYAR, Y. (2015). Sosyal Yardımda Yeni Bir Yaklaşım Olarak Şartlı Sosyal Yardım: Sosyal Yardım-İstihdam Bağlantısının Etkinleştirilmesi Programı 2014 Yılı Türkiye Uygulaması Üzerine Bir Araştırma(Doktora Tezi). KÜTAHYA.
- ARSLAN, N. (2014). *Sosyal Yardım ve İstihdam İlişkisinin İncelenmesi: Sivas ilinde bir Alan Araştırması*.
- AYDIN, Y. (2012). *Türkiye’de Sosyal Yardımların Emek Arzı Üzerindeki Etkileri Yüksek Lisans Tezi* .
- BULUT, D. M. (2006). Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Sosyal Yardım Yaklaşımı ve Türkiye’de Durum; Yardım ve Danışma. *Yardım ve Dayanışma* , 57-64.
- C.AKTAN, İ. (2002). "Yoksullukla Mücadele Stratejileri", Gelir Dağılımında Adaletsizlik ve Gelir Eşitsizliği Terminoloji Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. *Hak-İş Konfederasyonu Yayınları* ,
- Gazete, R. (1936, Haziran 9). Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu. Ankara: Resmi Gazete .
- Hacımahmutoğlu, H. (2009). *Türkiye’de Sosyal Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi (Uzmanlık Tezi)*. Ankara : DPT Yayın.
- İstanbul Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı* . (2016, Aralık).
<http://sydv.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=265>:
<http://sydv.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=265> adresinden alındı
- KOYUNOĞLU, D. D. (2016). Hayır Yapma isteğinin Sosyal Politikaya Dönüşmesi ve Vakıflar. *Sosyal Politikalar Dergisi*.
- Merkezefendi Belediyesi Tarihçe*. (2016, Kasım). <http://www.merkezefendi.bel.tr/belediyemiz/tarih.asp> adresinden alındı
- METİN, B. (2012, Ocak). Sosyal Güvenlik- Sosyal Yardım. *Sosyal Güvenlik Dergisi* , s. 117-151.
- Müdürlüğü, V. G. (2017). *Vakıflar Genel Müdürlüğü* . Vakıflar Genel Müdürlüğü : www.vgm.gov.tr adresinden alındı
- ODABAŞI, F. (2009). *Yoksullukla Mücadelede İstihdamın Rolü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi*. ANKARA: SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ.
- OKTAR, M. (2004). Kayıt Dışı İstihdam ve Sosyal Güvenlik . *TBB Dergisi*, 266.
- Öğr. Rv. Dr. Sema AY . (2012). *Türkiye’de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politaları Üzerine bir değerlendirme Yönetim ve Ekonomi Dergisi* , 335.
- ÖZTÜRK, Ş. (2008). Kırsal Yoksulluk ve Neoliberal Ekonomi Politikaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 628-630.

- Seyhan ERDOĞDU, D. K. (2014). Dünyada ve Türkiye’de Çalışan Yoksulluğu: İşgücü Piyasası ve Sosyal Koruma Politikaları Bağlamında Bir Değerlendirme. *Çalışma ve Toplum Dergisi* , 2.
- Seyhan TAŞ, G. B. (2012). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türkiye’de Uygulanan İstihdam Politikaları. *İİBF Dergisi*, 151-175.
- Sosyal Güvenlik Kurumu.* (2016, Kasım). Kayıtdışı İstihdam : http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/calisan/kayitdisi_istihdam/genel_bilgi adresinden alındı
- SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ.* (2016, ARALIK). <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/tarihçe>. adresinden alındı
- SYDGM.* (2016, HAZİRAN). *SYDGM 2016/4 sayılı Genelge.* <http://www.aile.gov.tr/mevzuat/mevzuat> adresinden alındı
- SYDV, Ö.* (2016). *SYDV’lerin yapısı.* : <http://www.ozalpsydv.gov.tr/index.php/sydv/sydv-lerinyapisi> adresinden alındı
- Ş.ÖZTÜRK. (2008). "Kırsal Yoksulluk ve Neoliberal Ekonomi Politikaları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 628-630.
- ŞAHİN, Y. D. (2012). Küreselleşme Kaynaklı Yoksulluk ve Yolsuzluk. *18 Mart Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3-45.
- ŞENER, Ü. (2010, Şubat). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım Mekanizmaları ve İş Gücü Politikaları,. *TEPAV Politika Notu*, s. 2-22.
- ŞENER, Ü. (2010). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım Mekanizmaları ve İşgücü Politikaları . *TEPAVPolitika Notu*, s. 7.
- Türk Dil Kurumu*erişim Aralık 2016. (2016, Aralık). <http://www.tdk.gov.tr>: <http://www.tdk.gov.tr> adresinden alındı
- TÜRKOĞLU, İ. (2013). Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye’de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik . *Akademik İncelemeler Dergisi*, 275-305.
- Ulusal İstihdam Stratejisi.* (2016, Aralık). Ulusal İstihdam Stratejisi: Ulusal İstihdam Stratejisi adresinden alındı

EKLER

Kodu	Yaşı	Cinsiyeti	Medeni Durumu	Eğitim Durumu	Çocuk Sayısı	Engelli Kişi	Çalışan Sayısı	Mesleği	Çalışma Durumu	SGK Durumu	Yardım Türü	Yararlanılan Diğer Kurum	Faydalanma Süresi	Azami Gelir İhtiyacı	Konut Durumu
G 1	40	Erkek	Evli	İlkokul	5	4	1	Marangozluk	İşsiz	SGK'sız	Ayni+ Nakdi+ ŞESY +2022	Belediye	9 Yıl	3.000 ₺	Kira
G 2	39	Kadın	Dul	İlkokul	1	1	0	Ev hanımı	-	SGK'sız	Ayni+ Nakdi+ ŞESY +2022	ASPİM+ Belediye	7 Yıl	2.500 ₺	Kira
G 3	35	Kadın	Evli	İlkokul	4	0	1	Ev hanımı	-	SGK'sız	Ayni+ Nakdi+ ŞESY	Belediye	5 Yıl	3.000 ₺	Kira
G 4	64	Erkek	Bekâr	İlkokul	1	1	0	Balıkçı	Çalışmıyor.	SGK'sız	Ayni+ Nakdi+2022	-	12 Yıl	1.500 ₺	Kira
G 5	49	Kadın	Evli	İlkokul	7	1	4	İnşaat	Çalışıyor	SGK'sız	Ayni+Nakdi	-	7 Yıl	3.000 ₺	Kendisinin
G 6	43	Erkek	Evli	İlkokul	3	0	1	İnşaat	Çalışıyor	SGK'lı	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	5 Yıl	3.000 ₺	Kira
G 7	42	Erkek	Evli	İlkokul	2	0	1	Hurdacılık	Çalışıyor	SGK'sız	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	5 Yıl	3.000 ₺	Kira
G 8	42	Erkek	Evli	İlkokul	4	0	1	İnşaat	Çalışıyor	SGK'lı	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	3 Yıl	3.000 ₺	Kira
G 9	47	Erkek	Evli	İlkokul	1	1	1	Seyyar Satıcılık	Çalışıyor	SGK'sız	Ayni+ Nakdi+ ŞESY +2022	Belediye	8 Yıl	2.500 ₺	Kira
G 10	42	Erkek	Evli	Lise	2	0	1	Şoför	Çalışıyor	SGK'sız	Ayni +Nakdi	-	3 Yıl	2.500 ₺	Kira
G 11	41	Erkek	Evli	Ortaokul	6	0	1	İnşaat	Çalışıyor	SGK'lı	Ayni+Nakdi	-	3 Yıl	3.500 ₺	Kendisinin
G 12	45	Erkek	Dul	İlkokul	4	0	1	İnşaat	Çalışıyor	SGK'lı	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	8 Yıl	3.500 ₺	Kendisinin
G 13	42	Erkek	Evli	İlkokul	4	0	1	İnşaat	Çalışıyor	SGK'lı	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	4 Yıl	3.000 ₺	Kira
G 14	46	Kadın	Evli	İlkokul	4	0	2	Ev hanımı	-	SGK'lı	-	-	0	5.000 ₺	Kendisinin
G 15	40	Kadın	Evli	İlkokul	5	1	1	Ev hanımı	-	SGK'sız	Ayni+ Nakdi		3 Yıl	2.500 ₺	Kendisinin
G 16	40	Kadın	Evli	İlkokul	3	0	1	Ev hanımı	-	SGK'sız	Ayni+ Nakdi		3 Yıl	2.500 ₺	Kira
G 17	29	Erkek	Evli	İlkokul	4	0	0	Hurdacılık	Çalışıyor	SGK'sız	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	2 Yıl	2.500 ₺	Kira
G 18	47	Erkek	Evli	İlkokul	5	0	1	İnşaat	Çalışıyor	SGK'lı	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	4 Yıl	3.500 ₺	Kendisinin
G 19	48	Erkek	Evli	İlkokul	8	0	1	İnşaat	Çalışıyor	SGK'lı	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	8 Yıl	4.000 ₺	Kendisinin
G 20	39	Kadın	Bekâr	İlkokul	5	0	1	ev temizliği	Çalışıyor	SGK'sız	Ayni +Nakdi+ ŞESY	Belediye	3 Yıl	3.000 ₺	Kira

EK-1 GÖRÜŞMECİ BİLGİLER

EK 2- Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Adı Soyadı:

Sayın İlgili,

“Sosyal Yardımların Kayıt Dışı Çalışmaya Etkileri ve Alınabilecek Önlemler: Denizli Merkezefendi İlçesi Örneği” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Proje Ödevi hazırlamaktayım. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için gözlemlerinizi ve fikirlerinizi önem taşımaktadır. Görüşme formu, bu konuda sizin görüşlerinizin alınması amacıyla hazırlanmış olup yalnız bu araştırmada kullanılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Sevtap NEBİÇAVUŞOĞLU
PAÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ek-3 Görüşme Soruları

1. BÖLÜM

- Cinsiyetiniz nedir?
- Kaç yaşındasınız?
- Medeni durumunuz nedir?
- Eğitim düzeyiniz nedir?
- İkamet ettiğiniz konutun mülkiyet durumu nedir?
- Hanede yaşayan kişi sayısı kaçtır?
- Hanede yaşayan engelli sayısı kaçtır?
- Hanede geliri olan kişi sayısı kaçtır?
- Hanenin toplam geliri ve gideri kaç TL'dir?
- Ferah bir yaşam için ihtiyacınız olan gelir Ne kadar?

2. BÖLÜM

- Sosyal yardım kurumlarına ne şekilde başvuru yaptınız ve sonuçları hakkında nasıl bilgi sahibi oldunuz?
- SYDV' ye başvuru yapma nedeniniz nedir?
- Sizce geçim sıkıntınızın sebebi nedir?
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan aldığınız yardım türleri nelerdir?
- Farklı bir kurumdan sosyal yardım aldınız mı, aldıysanız bu yardım türleri nelerdir?
- Ne kadar zamandır sosyal yardımlardan yararlanıyorsunuz?
- Sosyal yardım almakla ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- SYDV' de görev yapan personelleri sayıları ve nitelikleri açısından yeterli buluyor musunuz? Personellerin size olan ilgisi, iletişimi ve tutumundan memnun musunuz?

3. BÖLÜM

- Gelir getirici bir işte çalışıyor musunuz, çalışıyorsanız çalıştığınız meslek grubu ve mevkiiniz nedir?
- Geçiminizi sağlamanız için gerekli olan asgari gelir düzeyi nedir?
- Çalışmıyorsanız çalışmamanızda etkili olan sebepler nelerdir?
- Ne kadar süredir işsizsiniz?
- İş aramanıza rağmen bulamamanızdaki etkenler nelerdir?
- İş aramıyorsanız aramamanızda etkili olan sebepler nelerdir?
- Türkiye İş Kurumuna başvuru yaptınız mı? Başvurunuz nasıl sonuçlandı?
- İşverene Sosyal Güvence Kaydınızın yapılıp yapılmayacağını sorar mısınız?
- İşveren Kayıt dışı çalışmanızı teklif ederse nasıl karşılırsınız?
- Siz kayıt dışı çalışmak istediğiniz de işverenin tepkisi nasıl olur?
- Sosyal Güvencenin artıları ve eksileri hakkında ne kadar bilginiz var?
- Emeklilik yaşı ve prim gün sayıları hakkında bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?
- Kayıt dışı çalışmanın yardım almanızda etkisi oldu mu?
- SGK'lı çalıştığınız dönemde yardım aldınız mı? Herhangi bir sorunla karşılaştınız mı?
- Yardım almak için Kayıt Dışı çalışmayı tercih ettiniz mi?

Ek-3 Başvuru Kayıt Formu

MERKEZEFENDİ
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI BAŞKANLIĞI
DENİZLİ
BAŞVURU KAYIT FORMU

Sayı No : _____	Kayıt Tarihi : _____	
1) BAŞVURANIN ADI-SOYADI : _____ BAŞVURU NO : _____		
REFERANS NO : _____		
2) BAŞVURU SAHİBİNİN KİMLİK BİLGİLERİ		
T.C Nüfus Cüzdanı Seri : _____ No : _____	Nüfusa Kayıtlı Olduğu	
T.C Kimlik No : _____	İl / İlçe : _____ - _____	
Baba Adı : _____	Mahalle / Köy : _____	
Ana Adı : _____	Cilt No : _____	
Doğum Yeri / Tarihi : _____ - _____	Aile Sıra No : _____	
Medeni Durumu : _____	Sıra No : _____	
Uyruğu : _____	Adresi : _____	
BAŞVURU SAHİBİNİN EŞİNİN KİMLİK BİLGİLERİ		
T.C Kimlik No : _____	Ad-Soyadı : _____	
Baba Adı : _____ Anne Adı : _____	Doğum Yeri : _____ Doğum Tarihi : _____	
3) BAŞVURU SAHİBİNİN AİLE VE DİĞER BİLGİLERİ		
Telefon No : _____	7) Mesken Durumu	11) Sosyal Güvenlik Durumu
1) Yaşı : _____ 2) Cinsiyeti : ☐ 1) K ☐ 2) E	☐ Ev sahibi ☐ Kira _____ TL ☐ Diğer	(SSK, Bağkur, Emekli Sandığı) ☐ Var _____ ☐ Yok
3) Eğitim Durumu	8) Hanede Yaşayanlar: (Rakamla)	12) Sağlık Güvence Durumu
1) Kendisinin : _____	Kendisi ve Eşi : _____	_____ Üzerinden
2) Eşinin : _____	Çocuk Sayısı : _____	☐ SSK ☐ Bağkur
4) Eğitim Gören Kişi Sayısı : _____	Anne - Baba : _____	☐ Emekli Sandığı ☐ GSS
5) Mesleği :	Diğer Kişiler : _____	☐ Sosyal Güvence Yok
1) Kendisinin : _____	Toplam : _____	13) Başvuru Nedeni
2) Eşinin : _____	9) Özgür Durumu / Derecesi	☐ Herhangi bir geliri yok
6) Geçim Kaynağı	_____ % _____	☐ Gelir var ama yeterli değil
Gelir (Aylık) : _____ TL	10) Kronik Hastalığı	☐ Diğer _____
4) Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu beyan ederim. Hakkımda gerekli inceleme ve araştırmaların yapılmasını kabul ediyorum.		
Başvuru Sahibinin; İmzası : _____ Adı Soyadı : _____ Tarih : _____		
5) BAŞVURUYU ALAN VAKIF PERSONELİNİN:		
İmzası : _____ Adı Soyadı : _____ Tarih : _____		

Ek-4 SYDV Sorgu Onay Formu

MERKEZEFENDİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI BAŞKANLIĞI DENİZLİ

MERKEZEFENDİ SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI BAŞKANLIĞINA

Vakfımıza;

- Sosyal yardım ve proje destek programlarından faydalanmak,
- Genel Sağlık Sigortası uygulaması kapsamında gelir testi yaptırmak,
- 2022 sayılı kanun uyarınca verilen aylıklardan faydalanmak,
- Yabancılara yönelik sosyal uyum yardım programından yararlanmak,
- İhtiyaç duyduğumda diğer sosyal hizmet ve kamu hizmetlerine yönlendirilmek ve takibinin yapılmasını sağlamak,

nedenlerinden biri veya birkaçı için başvurmuş olup kişisel bilgilerimin ve gelir durumumun tespiti için ikamet ettiğim bölgede 3294 sayılı kanun hükümleri doğrultusunda kurulan Vakıflar ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı birimlerince ilgili kurumların veri tabanlarından sorgulamaları yapılmasına; ikamet ettiğim hanede ve çevrede ilgili Vakıf tarafından inceleme yapılmasına; elde edilen bilgilerin başvurumun değerlendirilmesi sürecinde kullanılmasına; çalışabilir durumda olduğumun tespiti halinde İŞKUR kaydının yapılmasına, istihdama ve istihdam kazandırıcı faaliyetlere haklı bir sebep olmaksızın katılım sağlanamam halinde müeyyide uygulanmasına; mevzuatta belirtilen zamanlarda hakkımdaki sorgulama ve incelemelerin yenilenmesine; e-devlet kapısı üzerinden veya başka kanallarla tarafıma kısa mesaj, elektronik posta gibi araçlarla bilgilendirme yapılmasına ve 13 Eylül 2014 sayılı resmi gazetede yayımlanan Sosyal Yardım Verilerinin Kaydedilmesine ve Paylaşılmasına İlişkin Yönetmelik kapsamında verilerimin kaydedilmesine ve paylaşılmasına izin veriyorum.

Bu formdaki bilgilerimin doğruluğunu beyan ediyorum ve gerçek durumumu yansıtmayan yanlış, hatalı, eksik beyanımın dolaylı olarak ortaya çıkabilecek zarara ilişkin sorumluluğumu ve idaremin yaptırımlarını kabul ediyorum.

T.C. Kimlik No	Ad / Soyad	İzin Veriyorum (İmza)	İzin Vermiyorum (İmza)	Tarih	Başvurana Yakınlığı

- 1) İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
 1. Nüfus Aile Kayıt Örneği,
 2. Aile Kayıt Örneği,
 3. Kişi Kayıt Örneği,
 4. Olay Bilgileri,
 5. Adres Bilgileri,
- 2) İŞKUR Genel Müdürlüğü
 6. İŞKUR Kaydı,
 7. İşsizlik Sigortası Ödeneği,
 8. Kısa Çalışma Ödeneği,
 9. İş Kaybı Tazminatı,
 10. İstihdama Yönelik Faaliyet Sonucu,
- 3) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
 11. Ayni/Nakdi Yardım,
- 4) Vakıflar Genel Müdürlüğü
 12. Muhtaç Aylığı,
 13. Kuru Gıda Yardımı,
- 5) Gelir İdaresi Başkanlığı
 14. Vergi Mükellefiyeti,
 15. Araç Sahipliği,
- 6) Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü
 16. Gayrimenkul Sahipliği,
- 7) Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü,
 17. Şartlı Eğitim ve Sağlık Yardımı Bilgileri,
 18. Gelir Getirici Proje Bilgileri,
 19. Sosyal Yardım Bilgileri (YBB),
 20. Gelir Testi Sonucu,
 21. Evde Bakım Aylığı,
- 8) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
 22. Çiftçi Kayıt Sistemi Sorgulamaları,
- 9) Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
 23. Sosyal Güvenlik Bilgileri,
 24. Sağlık Mütahakkik Bilgileri,
- 10) Sağlık Bakanlığı
 25. Aile Hekimliği Bilgi Sistemi Sağlık Kontrol Bilgisi,
- 11) Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü
 26. Burs ve Kredi Bilgisi,
- 12) İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü
 27. Terör Kaybı Tazminatı,
- 13) İçişleri Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı
 28. Geçici Köy Korucusu Maaş Bilgileri,
- 14) Milli Eğitim Bakanlığı
 29. Okul Devam Bilgisi,
 30. Okul Başarı Bilgisi,
- 15) Milli Savunma Bakanlığı
 31. Askerlik Durum Bilgisi,
 32. Özürlü Vatandaşların Askerlik Bilgisi,
- 16) Adalet Bakanlığı
 33. UYAP Nafaka Bilgisi
- 17) Bankalarda Kayıtlı Mevduat ve Harcama Bilgileri

ÖZGEÇMİŞ

05.11.1984 yılında Denizli’de doğdu. İlk öğrenimini Üç Eylül İlkokulunda, orta ve lise öğrenimini Güney Ortaokul ve Güney Lisesinde tamamladı. Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünü 2012 yılında mezun oldu.

13.03.2003 tarihinde Denizli Sosyal Yardımlaşma Vakfında işe başladı. Zaman içerisinde farklı unvanlarda ve farklı görevlerde çalıştı. 2014 yılında Vakıf Müdürünün ayrılmasının ardından Vekaleten Vakıf Müdürlüğü görevini yapmaya başladı. İlimizin Büyükşehir statüsüne geçmesinin ardından Merkezefendi SYDV’ nin kuruluş işlemlerine görevlendirildi. 14.08.2014 tarihinde Merkezefendi ilçe SYDV’nin kurulumu bizzat yaparak Vakıf Müdürlüğüne görevlendirildi. Halen aynı görevi icra etmektedir. Evli ve Üç çocuk sahibidir.